

सत्यं वद

॥ ॐ श्री सच्चिदानंद माधवानंद सद्गुरुभ्यो नमः ॥

धर्मं चर

॥ वेद रहस्य ॥

परम पूज्य प्रातःस्मरणीय श्रोत्रिय ब्रह्मनिष्ठ श्रीमत्परमहंस परिव्राजकाचार्य श्री १००८ महामंडलेश्वर

स्वामीश्री अमंडानंद सागरशु महाराज वेदान्ताचार्य

वर्ष ३८ संवत् २०७२ श्रावण, आशुष - २०१५ अंक - ८

અખંડ આનંદ ધામમાં શ્રી માઘવાનંદ આશ્રમ ચાણોદ ગામમાં અષાઠ સુદ પૂનમ મંગળવાર તા. ૧૯-૦૭-૨૦૧૬ના શુભ દિવસે પરમ પૂજ્ય શ્રી ૧૦૦૮ મહામંડલેશ્વર સ્વામી શ્રી જગદીશાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્યશ્રીના અધ્યક્ષતામાં ગુરૂપૂર્ણિમા મહોત્સવ ધામધૂમથી ઉજવાયો હતો.

સંપર્ક : ગોરધનભાઈ - મો. ૯૮૯૮૩ ૨૨૬૫૦

વેદ રહસ્ય

સંસ્થાપક : શ્રી ૧૦૦૮ મહામંડલેશ્વર સ્વામી
શ્રી અખંડાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્ય
વર્ષ: ૩૮ / ઓગષ્ટ-૨૦૧૬ / અંક-૮

અનુક્રમણિકા

- ૪ કઠોપનિષદ્
કૃષ્ણા જી. સવાણી (નાવડા)
- ૮ જીવતીમાનું શ્રાધ્ધ કરો.
રજુ. વિભુતી દવે
- ૯ શ્રીમદ્ ભાગવત માહાત્મ્ય
રજુ. નરેશ રતીલાલ જોષી (રાજકોટ)
- ૧૦ ગુરુગીતા મહાત્મ્ય
રજુ. પટેલ દેવીકાબેન જે. (ઓગરાળા)
- ૧૨ બાળ કેળવણી
લવજીભાઈ કે. સવાણી (નાવડા)
- ૧૩ શિક્ષાપત્રીના અગિયાર..
રજુ. જેરામભાઈ જાદવભાઈ ગુજરાતી (ચમારડી)
- ૧૪ વાણી અને પાણી
રજુ. જલ્પાબેન પ્રકાશભાઈ લીંગાણી (મેવાસા)
- ૧૫ આજે અને અત્યારે જ..
રજુ. હસમુખ પટેલ (સુરત)
- ૧૬ આયુર્વેદાત્ કિચ્ચિત્
વેદ મધુસૂદન ભીમજીભાઈ ઉપાધ્યાય (નડિયાદ)
- ૧૭ અધિકાર-જીવમાંથી...
રજુ. રેખાબેન આર. મયાણી (ભાવનગર)
- ૨૦ ભજન
રજુ. રમીલાબેન ગોરદાસભાઈ ગાલાણી (પીપલીયા)
- ૨૧ સત્સંગ સમાચાર
સંકલિત
- ૨૨ સત્સંગ સમાચાર
સંકલિત

ચર્પટપજ્જરિકાસ્તોત્રમ્

સુખતઃ કિચતે રામાભોગઃ પશ્ચાદ્દન્ત શરીરે રોગઃ ।
યદપિ લોકે મરણં શરણં તદપિ ન મુંચતિ પાપાયરણમ્ ॥
ભજ ગોવિન્દં ભજ ગોવિન્દં ગોવિન્દં ભજ મુદમતે ॥ ૧૪ ॥

ભાવાર્થ

પહેલાં તો સુખેથી ભોગો ભોગવવામાં આવે છે, પછી શરીરમાં રોગ ઘર કરી જાય છે. સંસારમાં મૃત્યુ નિશ્ચિત છે તો પણ લોકો પાપાયરણ છોડતા નથી, તેથી હે મૂઠ ! નિરંતર ગોવિંદને જ ભજ, કારણ કે મૃત્યુ નજીક આવતાં 'ડુકૂચ કરણો' ગોખવાથી રક્ષા નહીં થાય. ॥ ૧૪ ॥

: માધવ પીઠાધીપતિ :
“પ.પૂ. મહામંડલેશ્વર સ્વામી
શ્રી જગદીશાનંદ સાગરજી
મહારાજ વેદન્તાચાર્ય”

: મુદ્રણ સ્થાન :
પાર્થ પ્રિન્ટ પોઈન્ટ,
૧, બેઝમેન્ટ, શ્રીજી આવાસ,
માનગઢ ચોક, વરાણા,
સુરત-૩૯૫ ૦૦૬.

: પ્રકાશક (Publisher) :
શ્રી લક્ષ્મણભાઈ જેરામભાઈ સોનાણી

: સંપાદક (Editor) :
શ્રી દેવરાજભાઈ વાલજીભાઈ વઘાસિયા

: મુદ્રક :
શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ વતી
શ્રી ઈશ્વરભાઈ ધનજીભાઈ ગોળકીયા

વેદ રહસ્ય

વેદ રહસ્ય મહિનાની પાંચમી તારીખે પ્રગટ થતું ૩૭ વર્ષ જૂનું સંસ્કાર અને ધર્મભાવના જાગૃત કરનારું સંપ્રદાયનું એકમાત્ર માસિક છે. વેદ રહસ્ય માસિક લવાજમના દર નીચે મુજબ રહેશે.

લવાજમ તથા લેખો માટે પત્રવ્યવહાર :

મુખ્ય કાર્યાલય

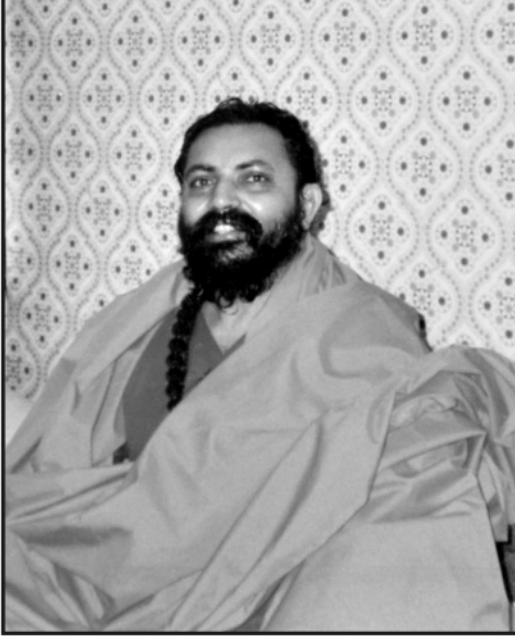
શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ

“વેદ રહસ્ય કાર્યાલય”

શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ,
ઉદયનગર-૧,
કતારગામ રોડ, સુરત-૩૯૫ ૦૦૪.
ફોન નં.: - (૦૨૬૧) ૨૫૩૪૬૧૦

	દેશમાં	વિદેશમાં
સંરક્ષક	૮૦૦૦	-
સહાયક	૩૦૦૦	-
આજીવન	૧૫૦૦	૧૨૦૦૦
વાર્ષિક	૨૦૦	૩૦૦૦

પરમ પૂજ્ય શ્રી ૧૦૦૮ મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી અખંડાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્ય દ્વારા
મહાકુંભપર્વ-નાસિક-૧૯૯૧ માં ચાતુર્માસ દરમ્યાન કરેલ પ્રવચનામૃત

ગતાંકથી ચાલુ....

સદ્ગુરુ વચનોના થાવ અધિકારી પાનબાઈ,
વચનનો રાખો વિશ્વાસ રે.

(ગંગાસતી)

સદ્ગુરુના વચનમાં જેને વિશ્વાસ હોય એતો બ્રહ્મરૂપે થઈને રહે છે એ કોઈદિ' પોતાને શરીર કે જીવ સમજતા નથી એટલે હું શરીર છું એમ પણ ન માનવું ને હું જીવ છું એમ પણ ના માનવું રોજ અભ્યાસ કરવો કે

“ચિદાનંદરૂપ: શિવોહં શિવોહં”

“શિવોહં કા ડંકા બજાના પડેગા,

મિથ્યા ભ્રાંતિ કો ભગાના પડેગા.”

તો ‘હું શરીર છું’ એ મિથ્યા છે ‘હું જીવ છું’ એ સામાન્ય છે. આવરણ વાળું છે. અશુદ્ધ ભાવ છે અને ‘હું બ્રહ્મ છું’ એ શુદ્ધ ભાવ છે. ‘જીવ છું’ એમ સાવ ખોટું નથી પણ જીવ પણ જે છે એ બંધન છે. એટલા માટે એને જીવપણાનું પણ શુદ્ધિકરણ કરીને બ્રહ્મભાવમાં સ્થિર થવું. સદાય અભ્યાસ કરવો કે-

અહં નિર્વિકલ્પો નિરાકારરૂપો,
વિભુર્વ્યાપ્ત સર્વત્ર સર્વેન્દ્રિયાણિ,
સદા મે સમત્વં ન મુક્તિ ન બંધ,
ચિદાનંદરૂપ: શિવોહં શિવોહં.

(આત્મખટક)

હન્તા ચન્મન્યતે હન્તુમ્ હતશ્ચેન્મન્યતે હતમ્ ।

उभौ तौ न विजानीतो नायम् हन्ति न हन्यते ॥૧૧॥

॥૧-૨-૧૧॥

યમરાજા કહે છે કે “હન્તા ચેન્મન્યતે હન્તુમ્” કોઈ એમ સમજે કે આત્મા મરવાવાળો છે ને કોઈ સમજે કે આત્મા મારવા વાળો છે એ બંને જાણતા નથી. એટલે આત્મા મરતો નથી ને મારતોય નથી. હવે, નચિકેતાનો ઉત્તર સમજાય છે. તમને બરોબર ધ્યાનથી યાદ આવ્યું ? બોલો ? નચિકેતાએ પૂછ્યું કે શરીર મર્યા પછી અંદર કોઈ ચૈતન્ય આત્મા રહે છે કે નથી રહેતો ? તો શું સમજયા ? બોલો ? જે મરે એમ કહે છેને એ જ અજ્ઞાની છે. શું છે ? બોલો ? શરીરને ભલે મરવું હોય તો મરે પણ આત્મા કોઈદિ' મર્યો નથી ને મરતો નથી. એ જ્ઞાન બતાવી દીધું ‘ન જાયતે મ્રિયતે’ કે આત્મા તો કોઈદિ' મરતો નથી એ તો હંમેશા છે એ ને છે. એટલા માટે આત્મા મરી ગયો એ ભ્રાંતિ ન કરવી શરીર છૂટી ગયું એમ સમજવું. પાછો થ્યો એમ કહે છે ને. ઘણાં કહે પાછો થ્યો. આવ્યો હતો, એવો ગયો છે. એટલા માટે એને જન્મ મરણ છે તો શરીરનાં છે. આત્મા તો જન્મ-મરણથી રહિત છે.

ઊર્મિ અને ઈષ્ટાઓથી, અળગું રહેવું રે,

સમદ્રષ્ટિ સમતાને ગઠી, આપું ખોવું રે,

અનુભવીને એકલાં, આનંદમાં રહેવું રે,

ભજવા પરિભ્રમણને બીજું, કાંઈ ન કહેવું રે.

(શ્રી કૃષ્ણજી)

તો છ ઊર્મિઓ હોય. જન્મ અને મરણ, સુખ અને દુઃખ, ભુખ અને પ્યાસ છએ ઊર્મિઓ આત્મામાં નથી. એટલે ‘હું એ છું’ એમ કોઈદિ' માનવું નહીં.

ભૂખ-તરસ પ્રાણને છે. જન્મ-મરણ દેહને છે ને સુખ-દુઃખ મનના ધર્મ છે.

જન્મ મરણ દેહના ધર્મ રે જાણો,

ભૂખ ને તરસ પ્રાણને થાય રે,

ઉત્તર શાણા શિષ્યો રે સાંભળો,

સુખ ને દુઃખ મનના ધર્મ રે જાણવા,

આત્મા તો શુદ્ધ સ્વરૂપ રે, ઉત્તરશાણા...

છ વસ્તુઓ યાદ રહીને ? બોલો ? જન્મ-મરણ શરીરમાં છે આત્મામાં નથી. ભૂખ-તરસ પ્રાણમાં છે આત્મામાં નથી. સુખ-દુઃખ મનમાં છે આત્મામાં નથી. હું શુદ્ધ આત્મા છું ભૂખ-તરસ રહિત છું જન્મ-મરણ રહિત છું સુખ-દુઃખ રહિત શુદ્ધ બ્રહ્મ સ્વરૂપ છું.

શુદ્ધ બુદ્ધ નીજ રૂપ નિહાળી,

અખંડ આનંદ અનુભવતો જા,

આવ્યો છે તું આ સંસારે,

જન્મ સફળ તું કરતો જા,

તો જે મૂળ આત્મ તત્ત્વ છે એ કોઈદિ' મરતું ય નથી અને મારતું પણ નથી. મારવાવાળું પણ નથી ને કર્તા પણ નથી કેમ કે એમાં કોઈ પ્રકારની ક્રિયા નથી.

હું કરું હું કરું એ જ અજ્ઞાનતા,

શકટનો ભાર જેમ શ્યાન તાણે,

(નરસિંહ મહેતા)

કોઈનો આત્મા મરતો નથી. પછી મારે છે એમ કેમ કહેવાય ? બોલો ? 'હું મરું છું' કે 'હું મારું છું' એ બેય અજ્ઞાની છે. એટલે કોઈદિ' 'મે આને માર્યો' એમય ના સમજવું ને 'હું મર્યો' એમ પણ ન સમજવું. તો શરીરે માર્યો ને શરીર મર્યું એમ સમજવું. શું સમજવું ? બોલો ? શરીરે માર્યું ને શરીર મરે. ગમે તેનું મરે એનું શરીર મરે અને મારે તોય શરીરથી મારે આત્મા કોઈદિ' મરતો નથી ને મારતો ય નથી તો એવું આત્મ સ્વરૂપ હું છું એવો દ્રઢ અભ્યાસ કરવો. તો તમે કહો કે વહેવારમાં ? તો વહેવારની કક્ષાએ જે નિયમ ચાલતો હોય એ ચલાવતા રહેવા પણ 'હું' ને જોડવું નહીં. શું ન જોડવું ? બોલો ? વહેવારમાં તમે માર્યું એમ કહે તો શરીરે માર્યું એમ આપણે જોડવું 'તમે' દુનિયા કહે એ શરીર છે. જેમ ભજનમાં બોલોને 'તું મરી જઈશ તારી હારે કાંઈ આવશે નહિં.'

“તાર માથે નગારા વાગે મોતના રે.”

તો કોની ઉપર વાગે ? બોલો ? શરીરને હું માનવાવાળાને માટે એ ભજન છે. જે લોકો આત્મા અમર છે ને એને માટે કાંઈ મોત મોત કંઈ છે નહીં એ તો મોતનો પણ મોત થઈ જાય કાળનો પણ કાળ આત્મા છે. તો આત્માના બળથી 'મૃત્યુર્ધાવતિ પંચમ' કે મૃત્યુ પણ એના ડરથી પાછું ભાગે છે.

યમરાજાએ નચિકેતાને સુંદર વાત બતાવી પછી આગળ પણ સુંદર આત્મજ્ઞાન દેતાં કહે છે.

અણોરણીયાન્મહતો મહીયા-

નાત્માસ્ય જન્તોર્નિહિતો ગુહાયામ્ ।

તમક્રતુઃ પશ્યતિ વીતશોકો

ધાતુ પ્રસાદાન્મહિમાનમાત્મનઃ ॥૨૦॥

કે જે પરમાત્માનું સ્વરૂપ છે એ અણુથી અણુ છે ને મહાનથી મહાન છે. એટલે નાનામાં નાનામાંય એ છે ને મોટાથી મોટામાં પણ એ છે. જેને નાનો ઘડો બનાવો એમાય આકાશ છે ને મોટું ઘર બનાવો એમાં પણ આકાશ છે. મોટામાં મોટો કોઈ માણસ હોય તો એમાય છે ને નાનામાં નાની કીડી હોય એમાં પણ એ છે. તો કીડીથી કુંજર સુધીને રાજાથી રંક સુધી તમામની અંદર એક જ બ્રહ્મ એક સરખા ભરપૂર ભરી રહેલા છે. એટલે અણુથી અણુ સૂક્ષ્મથી સૂક્ષ્મ એ મહાન (તત્ત્વ) બુદ્ધિની અંદર સ્થિર થયેલું છે. એ પરમાત્માને જે શોક રહિત હોય એ જાણી શકે અને પરમાત્માની જેમ ઉપર કૃપા થાય એ સમજી શકે. જ્યાં સુધી ભગવાનની કૃપા નથી થતી ગુરુની કૃપા થતી નથી ત્યાં સુધી જીવો એને સમજી શકતા નથી.

ગુરુ ગોવિંદ એકરૂપ જાણો,

રખે ભિન્ન ભાવ રૂદેમાં આણો.

(સ્વામી પ્રિતમદાસજી-ગુરુ મહિમા)

ક્યાંક ગુરુ કૃપા કહે ક્યાંક ભગવાન કૃપા કહે તો બેયને એક સમજવું. ગુરુ કહે ત્યારે ભગવાન સમજવા ને ભગવાન કહે ત્યારે ગુરુ સમજવા. એટલે પરસ્પર એકબીજામાં એક જ છે એમ સમજવું. ભેદ ભાવ રાખવો નહિ. એટલે-

ગુરુ ગોવિંદ એક રૂપ જાણો,

રખે ભિન્નભાવ રૂદેમાં આણો.

“ધાતુપ્રસાદાન્મહિમાનમાત્મનઃ” કે આત્માની મહિમા ભગવાનની કૃપા થાય ત્યારે જીવને સમજાય

છે. જ્યાં સુધી ભગવત કૃપા થતી નથી ગુરુકૃપા થતી નથી ત્યાં સુધી સમજાતું નથી.

**જ્ઞાનવિજ્ઞાન મુક્તિમ્ય લભ્યતે ગુરુભક્તિતઃ
ગુરો સમં તતો નાન્યત્સાધયેદ્ ગુરુમાર્ગિણમ્.**

ગુરુગીતામાં ભગવાન શંકરજીએ પાર્વતીજીને કહ્યું કે જ્ઞાન, વિજ્ઞાન અને મુક્તિ એ ત્રણેય “લભ્યતે ગુરુભક્તિતઃ” ગુરુની ભક્તિ કરવાથી એ ત્રણેય વસ્તુ જલ્દી પ્રાપ્ત થાય છે કેમ કે-

**ગુરુબીન જ્ઞાન ન ઊપજે, ગુરુબીન મીટે ન ભેદ,
ગુરુબીન સંશય ના મીટે, જય જય શ્રી ગુરુદેવ.**

**ગુરુ ગોવિંદ દોનો ખડે, કિનકો લાગુ પાય,
બલિહારી ગુરુદેવકી, જીને ગોવિંદ દીયો બતાય.**

એટલા માટે ગુરુ તરફ પૂર્ણ બ્રહ્મભાવ રાખવો. એની ઉપર વિશ્વાસ કરવો તો જલ્દી જ્ઞાન થશે. જે લોકો ગુરુને મનુષ્ય સમજીને કથા સાંભળે છે એની કથા સાંભળેલી હાથીના સ્નાન જેવી નકામી ચાલી જાય છે. ભાગવતમાં કહ્યું છે.

यस्य साक्षाद् भगवति ज्ञानदीपप्रदौ गुरौ ।

मर्त्यासिद्धीः श्रुतं तस्य सर्वं कुञ्जर शोचवत् ॥

॥૭-૧૫-૨૬॥

ભાગવતમાં કહ્યું છે કે જે ગુરુને મનુષ્ય સમજીને ક્યાં સાંભળે એનું સાંભળેલું હાથીના સ્નાન જેવું નકામું ચાલ્યું જાય. એટલા માટે ‘ગુરુ સાક્ષાત્ પરંબ્રહ્મ’ એમ માનીને જે ગુરુ જ્ઞાન આપે એ સાચું જ કહે છે આપણા હિત માટે કહે છે. આપણું કલ્યાણ કરવા માટે કહે છે. એમ ગુરુના વચનોમાં બરાબર વિશ્વાસ કરવો. એટલે લખ્યું ‘મંત્રમૂલં ગુરોર્વાક્યં’ કે ગુરુના વચનને મંત્ર સમાન સમજવા અને ‘શ્રાવ્યં સદા કિં ગુરુ વેદ વાક્યમ્’ (મણિરત્નમાળા) કે ગુરુ જે વેદ વાક્યોને સમજાવે એને રોજ સાંભળતા રહેવા કેમ કે રોજ રોજ સાંભળવાથી જ્ઞાન પાકું થઈ જશે. કેવું થાય ? બોલો ? ...કાચું જ્ઞાન હોયને તો સંશયો થયા કરે. ‘સંશયાત્મા વિનશ્યતિ’ અને સંશય રહિત જે નિઃસંશય જ્ઞાન થયું હોય તો,

મેરું રે ડગો પણ જેના મન રે ડગો નહિને,

ભાંગી પડે રે બહાંડે રે.

(મીરાંબાઈ)

તો આજ આપણે ગુરુપૂજન પણ કરવું છે આજ

સમષ્ટિ સંત મહાત્માને જમાડવાના પણ છે એટલે થોડીવાર આપણે વેલું પુરું કરીએ પાંચ-દસ મિનિટ આમતો સમય થઈ ગયો છે. તો પરમાત્મા બધાને બ્રહ્મભાવમાં અખંડ બધામાં બ્રહ્મ દ્રષ્ટિ કરે કોઈ સારો નહીં કોઈ મોળો નહીં સર્વમાં સમાન દ્રષ્ટિથી બધાને હળીમળીને રહેવું ઉપરથી ભલે સામાન્ય વહેવાર થાય પણ એને પકડી ન રાખવો. અંતર દ્રષ્ટિ વધારતી રહેવી તો બ્રહ્મભાવમાં જવાય છે. બહાર દ્રષ્ટિ પકડી રાખશો તો રાગદ્વેષમાં જવાશે અને રાગ-દ્વેષ જો વધશે તો-
રાગ દ્વેષ રહ્યા રૂદિયામાં,

અનેક દુઃખ ઉપજાવે,

કલ્પ દુઃખ ચિંતામણી સરખી,

પ્રભુભક્તિ નવ ભાવે રે,

જંજાળી જીવડે મુક્તિની જુક્તિ ન જાણી.

(સ્વામી પ્રીતમદાસજી)

તો મુક્તિની એ જુક્તિ છે કે બાહ્ય દ્રષ્ટિ છોડીને અંતર દ્રષ્ટિએ બધાને બ્રહ્મમય સમજવા. આ જાતિ છે ને આ પાતિ છે ને આ ગામનો છે ને આ દેશનો છે એ બધો ભેદ કાઢી બધું જ બ્રહ્મરૂપ છે. એવી મંગળમય ભાવનાથી હળી મળીને સંપીને રહેવું આનંદમાં રહેવું. ચોવીસો કલાક નિર્ભય, સ્વતંત્ર, મુક્ત થઈને જીવન જીવવું. પરમાત્મા સર્વને સર્વ પ્રકારે સુખી સમૃદ્ધ આનંદવાન બનાવે એવી પ્રભુને પ્રાર્થના કરીએ કે-

સર્વત્રઃ સુખિનઃ સન્તુ સર્વે સન્તુ નિરામયાઃ

સર્વે ભદ્રાણિ પશ્યન્તુ મા કશ્ચિદ્ દુઃખ ભાગભવેત.
પ્રિય સજ્જનો,

વેદો એ ભારતીય સંસ્કૃતિનું મૂળ છે. વેદોનો ઉત્તમ ભાગ ઉપનિષદ છે. ઉપનિષદોમાં આપણે કઠોપનિષદ શ્રવણ કરી રહ્યા છીએ કઠોપનિષદમાં યમરાજા અને નચિકેતાનો સંવાદ છે નચિકેતાને યમરાજાએ ત્રણ વરદાન આપ્યા. પહેલા વરદાનમાં એણે પિતાની શાંતિ માંગી. બીજા વરદાનમાં સ્વર્ગને માટે અગ્નિનું જ્ઞાન માંગ્યું ત્રીજા વરદાનની અંદર આ આત્મજ્ઞાનનો પ્રસંગ ચાલે છે. એને આત્મજ્ઞાન કહો કે તત્ત્વજ્ઞાન કહો કે બ્રહ્મજ્ઞાન કહો કે ત્રણેય પરંપર્યા અરસપરસ એકમેક છે. તો ખાસ કરીને એણે પૂછેલું છે કે ધર્મથી અન્ય હોય અધર્મથી પણ અન્ય હોય કર્તાથી અન્ય હોય. કૃત-અકૃત બંનેથી જુદું હોય એવું જે તત્ત્વ

હોય એ મને બતાવો. એમ ફરીન પ્રશ્ન પૂછ્યો. આત્મા છે કે નથી ? એમ (પ્રશ્ન) પૂછ્યો હતો એનો ઉત્તર તો આપી દીધો કે 'છે છે ને છે' પણ છે તો કેવું તત્ત્વ છે ? પેલા છે કે નહીં એ નક્કી થયું એટલે 'છે' એ તો નક્કી કર્યું પણ કેવું તત્ત્વ છે ? એને માટે કાલે સમજાવતા કહ્યું-

અણોરણીયાન્મહતો મહીયા-

નાત્માસ્ય જન્તોર્નિહિતો ગુહાયામ્ ।

તમક્રતુઃ પશ્યતિ વીતશોકો

ધાતુપ્રસાદાન્મહિમાનમાત્મનઃ ॥૨૦॥

॥૧-૨-૨૦॥

જે આત્મ તત્ત્વ છે એ અણુથી પણ અણુ છે અને મહાનથી પણ મહાન છે. એટલા માટે એ લોકોને સમજવું અઘરું પડે છે. એક જ પ્રકારનું હોય તો સમજાય જાય. પણ જુદું જુદું રોજ બદલાયા કરે રોજ રોજ નવા નવા થાય એટલે લોકો સમજી શકતા નથી એને મહાન સમજવા કે નાના સમજવા કે વચલા સમજવા ! એટલે અનેક પ્રકારથી લોકોને ભ્રાંતિ ઊભી થાય છે અને બુદ્ધિની અંદર ગુહાની અંદર છીપેલું છે. બહાર જલ્દી પ્રગટ સમજાતું નથી. એટલે કહે છે, પરમાત્માની કૃપા જયારે થાય ત્યારે તમામ 'અક્રતુઃ પશ્યતિ વીતશોકો' ત્યારે એ શોકથી રહિત બની જાય છે.

'ધાતુપ્રસાદાન્મહિમાનમાત્મન' બ્રહ્માજીએ પણ પરમાત્માની કૃપાથી જયારે જીવ પરમાત્માને ઓળખે છે, તો ફળ બતાવ્યું "વીતશોકો" શોકથી રહીત થઈ જાય ચિંતાથી રહિત થઈ જાય. એટલે 'તરતિ શોકમ્ આત્મવિત્ ।' કે આત્માને ઓળખે એ શોકને તરી જાય ચિંતાને તરી જાય તો ચિંતા મટાડવી એ લક્ષ છે. એટલા માટે જયારે જયારે ચિંતા થાય ત્યારે આત્મચિંતન કરવું તો આત્મચિંતનમાં શું કરવું ? કે આત્માને કાંઈ થતું નથી એક જ શબ્દ ગોખી લેવો, વધારે યદા ન રહે તો ! અને બધુય થાય છે પણ આત્માને કાંઈ થતું નથી. "સબ કુછ કર્તા તદુ અકર્તા" એ બધુ કરતા હોવા છતાં અકર્તા છે એનું બધું થવા છતાં એને કાંઈ થતું નથી.

કરવા છતાં એ કર્મો બાંધે ન એના ધર્મો

એ કર્મનો મર્મ સમજવા, તમે આવો સત્સંગ ઢારે,
જીવનનો સાર સમજવા, તમે આવો સત્સંગ ઢારે.

આ ઉપનિષદોમાં ખાસ કરીને આત્મજ્ઞાન દ્વારા શોક-ચિંતા મટાડવી. એ પેલું લક્ષ બતાવ્યું. કેમ કે-

ચિંતાથી ચતુરાઈ ઘટે, ઘટે રૂપ ગુણ જ્ઞાન,
બળ બુદ્ધિ વિદ્યા ઘટે, ચિંતા ચિતા સમાન.

તો ચિંતાથી ચતુરાઈ ઘટી જાય એટલે ચિંતા મટાડવી જોઈએ. જેમ તાવ આવ્યો હોય ને તાવ મટાડવો જોઈએ. એમ ચિંતા પણ એક અંદરનો તાવ છે. "કોવા જવરઃ પ્રાણ ભૂતાં દિચિન્તા" મણિ-રત્નમાળામાં કહ્યું છે કે ચિંતા એ શું છે ? આ જીવને તાવ શું છે ? તો આ ચિંતા એ જ તાવ છે. શરીરનો જેમ તાવ મટાડવો જોઈએ એમ મનનો તાવ પણ મટાડવો જોઈએ. જો ચિંતા ચડે તો સમજવું કે મનને તાવ ચડ્યો છે. એનાથી શું થાય ? કે ચતુરાઈ ઘટે. ચતુરાઈ જે હોય સમજણ હોય એ ન રહે. માણસ ચિંતામાં પડી જાયને તો સમજણ વચજાય, જેમ કોઈને ઘરે મરેને (કોઈ મૃત્યુ પામે) ત્યારે એને ઘણી સમજણ હોય પણ એ વખતે ચિંતામાં પડી જાય એટલે સમજણ એની વચ જાય. તો ચિંતા મટાડવા માટે ખાસ કરીને આત્માના વિરુદ્ધ જે ધર્મો છે. કર્તા-ભોક્તાપણું છે તમે સુખ-દુઃખની અલગ ણો. ચિંતા જે દૂર કરવા માટે કહે છે કે 'વીતશોકો' કે શોકથી રહીત થઈ જાય છે. તો આત્માના સ્વરૂપને જાણવાથી શોક દૂર થઈ જાય છે. થોડું સ્વરૂપ તો બતાવ્યું પણ વિશેષ સ્વરૂપ આત્માનું બતાવતા કહે છે કે-

આસીનો દૂરં વ્રજતિ શયાનો યાતિ સર્વતઃ ।

કસ્તં મદામદં દેવં મદન્યો જ્ઞાતુમર્હતિ ॥૨૧॥

॥૧-૨-૨૧॥

"આસીનો દૂરં વ્રજતિ" આત્મા એવો છે કે શરીર તમારું બેઠું હોયને તોય આત્મા દૂર જઈ શકે. કેમ કે બધે છે છે ને છે એટલે મન ગયું એટલે આત્મા ગયો એવું લાગે તો તમે અહીં બેઠા હોવ તો ગામના ખેતરમાંય કોઈના મન પહોંચી ગયા હશે કે વરસાદ થયો હશે કે નહીં ! પહોંચ્યું હશે કે નહીં પહોંચ્યું હોય ? બોલો ?

ક્રમશઃ...

જીવતીમાનું શ્રાધ્ધ કરો.

॥ જય સચ્ચિદાનંદ ॥

હું એકવાર મીઠાઈની દુકાને મીઠાઈ લેવા ગઈ હતી. ત્યાં મને એક ઓળખીતા બહેન મળ્યા તે કહે આજે મારી માનું શ્રાધ્ધ છે. તેમને લાડુ ભાવતા હતા. માટે લેવા આવી. તે જ સમયે મને મનમાં વિચાર આવ્યો. મા હતી ત્યારે એક રૂમમાં બંધ કરી રાખતા જમવાનું વધે તેટલું જ તેમને પીરસાતું અને અત્યારે તેમના માટે લાડુ લેવા આવ્યા કહેવાય છે ને જીવતા જીવને છાસ પણ ના આપી. મર્યા બાદ ગાય દોવડાવી.

ખરેખર સાચું શ્રાધ્ધ કોને કહેવાય આમ વિચારતા મને યાદ આવ્યું કે મારી માને ખાંડના લાડુ બહુ ભાવે છે. તેના માટે તેજ લેવું જોઈએ. અને મે તે જ લીધું અને માને આપ્યું. બધા કહે ભગવાનને ભોગ લગાવો. કેમ તે જમવા આવતા નથી. માટે જેણે આ દુનિયા બતાવી તેને ભોગ લગાવો. તેની સાથે બેસી શાંતિથી તેની વાત સાંભળીને જમાડો તમારો ભોગ લાગી જશે.

હું માનું છું ભગવાન પાસે સુગંધીદાર અગરબત્તી સળગાવવા કરતા પોતાની માની સુવાની રૂમમાં કાચલા છાપ અગરબત્તી પ્રગટાવો. ભગવાનના ફોટા-મૂર્તી તો બધા પૂજા કરે છે. કપડાથી સાફ કરે છે. ક્યારેક તે જ કપડાથી ઘરડી મા ના ચશ્મા પણ સાફ કરી આપો. તે મારી સાચી પુજા છે. આપણે વૃદ્ધોના શ્રાધ્ધ કરીએ છીએ. જ્ઞાતિને લાડુ ઘણા દુધપાક-માલપુવા-જમણ જમાડે છે. રીવાજ ખાતર ભલે તેમ કરીએ. ગાય-કુતરા આપણા ભારતમાં મળે છે. જાપાન-અમેરિકામાં કોઈ મળતું નથી. તો કાંઈ શ્રાધ્ધ વળતું નથી ત્યાંથી હજુ સુધી કોઈ ટીફીન સેવા સ્વર્ગ માટે ઉપલબ્ધ નથી. માતા-પિતાને જીવતા જીવ જ બધા સુખો આપો તે ઉત્તમ શ્રાધ્ધ કર્યું ગણાય. એક સત્ય સમજી લેવા જેવું છે. દીકરાઓ ગમે તેટલા શાણા, સમજુ અને પ્રેમાળ હોય તો પણ ઘડપણની લાચારી પીડા અને અસાહાયતાનો તેમને ખ્યાલ આવી શકતો નથી. આંખે દેખાતું બંધ થયા પછી જ અંધાપાની લાચારી સમજાય છે. એ સંજોગોમાં વૃદ્ધોને પૈસા કરતા પ્રેમની અને ટીકા કરતા ટેકાની વધારે જરૂર

પડે છે. આજના તણાવયુક્ત જીવનમાં દીકરાઓને માથે પણ તરહ તરહના ટેન્સનો અને જવાબદારીનું ભારણ હોય છે. તેવો ઈચ્છવા છતાં મા-બાપની પુરી કાળજી લઈ શકતા નથી. એવા દિકરાઓને કાંઈક માફ કરી શકાય. પરંતુ કેટલાક યુવાનો પોતાની પત્ની સંતાનોની કાળજી લે છે. તેટલી ઘરડા મા-બાપોની નથી લેતા સમાજના મોટા ભાગના વૃદ્ધો અનેક પ્રકારની અવહેલના ઝીલી (હોઠ ભીડીને) જીવે છે. એવા દિકરાઓ પાશેર ખમણ ખવડાવતા નથી અને મર્યાબાદ હજારો રૂપિયા ખર્ચાને જ્ઞાતિને જમાડે છે. ભાતમાં વહું અડધી પળી ઘી નથી મુક્તિ સ્મસાનમાં ચીત્તા ઉપર તેના શરીર પર કિલો ઘી ચોળવામાં આવે છે.

મર્યાબાદ બ્રાહ્મણોને દાન આપવામાં આવે છે. તીર્થ સ્થળો એ જઈને શ્રાધ્ધ કરવામાં આવે. આ બધું જુની પેઢીઓનું લોકોની મનોદશા કોઈ પરિવર્તન આવવાનું નથી. પરંતુ આજના યુવાનો એવા ખોખલા રીવાજને તીલાંજલી આપે તે જરૂરી છે.

હમણા જાણીતા શાયર દેવદાસ ‘અમીર’ ની એક પુસ્તિકા હાથે ચડી ગઈ એમાં રમેશ જોષીનું એક વાક્ય વાંચવા મળ્યું. જયારે હું નાનો હતો અને આંખમાં આંસુ આવતા ત્યારે મા યાદ આવી અને આજે મા યાદ આવે છે ત્યારે આંખમાં આંસુ આવી જાય છે.

સંતો કહે છે, નાનપણમાં આપણે ચાલી નહોતા શકતા ત્યારે મા-બાપ આપણી આંગળી ઝાલતા. હવે તેઓ ચાલી નથી શકતા ત્યારે તેમનો હાથ ઝાલવો જોઈએ. વારંવાર એક વાત સમજાય છે. ઘરડા મા-બાપને તીર્થયાત્રા કરવા ન લઈ જાવો. તો ચાલસે, પણ તેમનો હાથ ઝાલીને સંડાસ સુધી આદરપુર્વક દોરી જશો. તો અડસઠ તીરથનું પુણ્ય મળશે.

માતા-પિતા જીવનમાં બે વખત રડે છે. દિકરીને સાસરે વળાવતી વખતે અને દિકરા તરછોડે ત્યારે પણ મા તો જીંદગીભર રડે છે. છોકરા નાના હોય જમે નહિ ત્યારે રડે અને દિકરા મોટા થયા પછી જમવાનું ના

આપે ત્યારે મા રહે છે. સંજોગોની એવી વિચિત્ર વિટંબણા છે. જે બાળકને મા એ બોલતા શીખવાડ્યું હોય તે દિકરો મોટો થઈને માને યુવ રહેવાનું કહે છે. જો કે વ્યવહારુતા એમાં છે. સંતાનો પુછે નહિ ત્યાં સુધી તેમને કોઈ સલાહ ના આપવી. એમ કરવું ઘડપણની શોભા પણ છે ને જરૂરિયાત પણ છે.

માતૃપ્રેમ વિશે લોક કવિએ ઘણું લખ્યું છે કવિ ધરમસીએ લખ્યું છે. પહેલા માતા.... પછી લેવું રે પિતા... પછી પ્રભુનું નામ... મારે નથી જાવું તીરથધામ... પણ હવે સમય અને સમાજ બન્ને બદલાય છે. લોકોના વાણી વર્તન અને જીવનશૈલી પર પશ્ચિમની અસર થઈ છે. જે માં દિકરાને ગર્ભમાં રાખે છે. તેને ઘરમાં રાખવા તૈયાર નથી. 'ગરીબ માની ઝુપડીમાં કોઈ દિ સાંકડ નહોતી થાતિ... આજે પાંચ પુત્રોના પાંચ બંગલામાં મા-બાપ નથી સમાતા તો શરમ મરજાદ અને સંસ્કૃતિ ક્યાં ગઈ જે આપણું ગૌરવ ગણાતું... આલિશાન બંગલામાં પોષાય આલ્સેશિયન... એક માવડી નથી પોસાતી...'

જેમ નર્કની યાતના આપણે ભોગવી નથી છતાં

પણ આપણે ભક્તિ કરીએ છે. તેમ ઘડપણ આવ્યું નથી. પણ તે દુઃખોની કલ્પના કરીએ આપણે વૃદ્ધોની પ્રેમથી સાર-સંભાળ રાખવી જોઈએ. માર્ગ પરથી કોઈની મૈયત જઈ રહ્યું હોય ત્યારે ઘણા રાહદારીઓ. કરજોડી પગે લાગે છે. તેઓ મરનારને ઓળખતા નથી. પણ મૃત્યુની અદબ જાળવવા નમન કરે છે.

સંસારનો દરેક વૃદ્ધ આદરને પાત્ર હોય કે ના હોય પણ વૃદ્ધાવસ્થાએ જીવનયાત્રાનું અંતિમ સ્ટેશન છે. જીવનભરના તમામ કર્મોનો હિસાબ કરીને માણસ અનંતની યાત્રાએ ઉપડી જાય છે. એથી પ્રત્યેક દિકરાએ મા-બાપની પુરી કાળજી લેવી જોઈએ.

ભીખુદાન ગઢવી લાખે છે કે અંતવેળા જેના મા-બાપ ના ઠર્યા... સાત જનમ તેના બુરા ઠર્યા... રોજ સવારે ઊઠીને પૃથ્વીને નમસ્કાર કરીને કરવંદન કર્યા બાદ ૧ લીટી યાદ કરી લેજો.

**ભૂલો ભલે બીજુ બધુ મા-બાપને ભુલશો નહિ,
અગણિત છે ઉપકાર તેના તે કદી ભુલશો નહિ.**

માતૃદેવો ભવ: પિતૃદેવો ભવ: આચાર્યદેવો ભવ:

શ્રીમદ્ ભાગવત માહાત્મ્ય

રજુ. નરેશ રતીલાલ જોષી
માલતી નરેશ જોષી (રાજકોટ)

॥ જય સચ્ચિદાનંદ ॥

શ્રીમદ્ ભાગવત એ પરમહંસોની સંહીતા છે. ભાગવત એ મોક્ષ પ્રાપ્તિ કરવાનું સરળ સાધન છે. ભાગવત એ ભગવાન શ્રી નારાયણનું સ્વરૂપ છે. ભાગવતનો મનથી આશ્રય કરશો તો તે તમને પરમાત્માની ગોદમાં બેસાડશે.

શ્રીમદ્ ભાગવત મુમુક્ષુઓ માટે એક એવો અતિ ઉત્તમ ગ્રંથ છે કે જેમાં જ્ઞાન, ભક્તિ અને વૈરાગ્યનું અનુપમ સંમિશ્રણ છે. ભાગવત એ ભવરોગની દવા છે. યોગીઓને વનમાં તપચર્યા કરતાં કરતાં સમાધિમાં જેટલો આનંદ મળે છે, એટલો જ આનંદ ગૃહસ્થને પોતાના ઘરમાં જ શ્રીમદ્ ભાગવતનું નિયમિત અધ્યયન કરવાથી મળે છે. મનના મેલને દૂર કરવાનું સાધન / શાસ્ત્ર ભાગવત છે. ભાગવત કદી એમ નથી કહેતું કે ઘર છોડવાથી જ ભગવાન મળે છે, ભાગવત તો ઘરમાં પણ વિવેકથી રહી ભક્તિ કરવાનું

કહે છે. ઘર અને ઘરમાં જે કંઈ છે એ બધું પરમાત્માનું જ છે, એ પ્રકારના સમર્પણ ભાવથી રહો. જ્યાં આપણે આ તનના પણ માલિક નથી, તો ધનના અને ઘરના માલિક કઈ રીતે થઈ શકવાના છીએ ? તમે ઘરના માલિક નહીં પણ સેવક થઈને રહેજો. માલિક તો શ્રી કૃષ્ણ જ છે, તમે તો એનો ઉપયોગ કરનાર સેવક માત્ર છો. માનવીને પ્રાપ્ય ધન / ઘરનો માત્ર ઉપયોગ કરવાનો જ અધિકાર છે, ઉપભોગ કરવાનો નહી. શ્રી લક્ષ્મીના માલિક તો શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્મા છે. શ્રી કૃષ્ણ સિવાય કોઈ લક્ષ્મીપતિ નથી. ભાગવતની કથા એ યજ્ઞ નથી પણ જ્ઞાનસત્ર છે. જે ભાગવત કથાનો એક એક પ્રસંગ જીવનમાં ઉતારે એનું જીવન સુઘરશે, તે સુખી થશે. સંતનો આશ્રય કરનાર સંત બને છે. ભાગવતનો આશ્રય કરનાર ભગવાન જેવો બને છે. પરમાત્માનો સાક્ષાત અનુભવ થાય એ જ ભાગવતનું ફળ છે.

॥ જય સચ્ચિદાનંદ ॥

પ. પૂ. સ્વામી શ્રી હરિહરાનંદસાગરજી મહારાજના હરિદ્વાર આશ્રમમાં કથા સત્સંગ આધારિત,

**“શિવાય નમઃ ૐ શિવાય નમઃ ૐ શિવાય
નમઃ ૐ નમઃ શિવાય
હરાય નમઃ ૐ હરાય નમઃ ૐ હરાય નમઃ
ૐ શિવાય નમઃ ”**

ભગવાન શંકર અને પાર્વતીજીના સંવાદથી સુપ્રસિદ્ધ શ્રી ગુરુગીતાનો વિચાર કરી રહ્યા છીએ. સૂતજી મહારાજ શૌનકાદિ ઋષિઓને ગુરુનું મહાત્મ્ય સંભળાવે છે. ભક્તિપૂર્વક પ્રણામ કરી પ્રશ્ન કર્યો છે.

**“ૐ નમો દેવદૈવેશ પરાત્પર જગદ્ગુરો,
સદાશિવ મહાદેવ ગુરુદીક્ષા પ્રદોહિ મે.”**

પાર્વતીજી ભગવાન શંકરને શું કહે છે, સંબોધન કરે છે. હે દેવ, હે દેવેશ, હે પરાત્પર જગદ્ગુરુ, સદાશિવ અને મહાદેવ. ભગવાન શંકર માટે પાર્વતીજીએ પાંચ નામ લીધાં. દેવ કોને કહેવાય ? ક્યારેય દીધા પછી લેવાની ઈચ્છા ન રાખે તેને દેવ કહેવાય. ભગવાન બધુ આપે છે પણ લેવાની ઈચ્છા રાખતા નથી.

**“સામગ્રી સરવે હરિતણી, ભોગવે છે સંસાર,
મારું મારું તે કરી રહ્યો, તેણે ખાય છે માર...
સાંભળ શુદ્ધ ચિત્તે કરી...”**

આ બધુ ભગવાનું છે કે નહિ ? બોલો, આપણે દેહ ધારીને મારું મારું કરી રહ્યા છીએ. ભગવાને આપણને દીધું છે. એટલે ભગવાન દેવ છે. આપણને મનુષ્ય દેહ ભગવાને આપ્યો છે. મનુષ્ય કર્મ ભગવાને જોયા એટલે ભગવાન દીધા કરે છે. એટલે દેવ છે. માયા દ્વારા બધુ ઉત્પન્ન કરે છે. જગતની પ્રસુતિ માયાથી થઈ છે. માયા છે તે જગતની જનની છે. ભગવાન એ પિતા છે અને ભગવાન દ્વારા માયા સંસારની ઉત્પત્તિ થાય છે. બધા પદાર્થ જુદા જુદા દેખાય છે. બધા પદાર્થોની ઉત્પત્તિ ભગવાન કરે છે. ભગવાન પાસે એટલી બધી સંપત્તિ છે જે ક્યારેય પૂંટતી નથી. પદાર્થરૂપમાં તો એ હંમેશા રહે છે. ખેડૂત હોય તેને ખબર હોય છે. ખેડૂત એના ખેતરમાં ન જાણે

સેંકડો વર્ષોથી ખેતી કરે છે. હજારો મણ અનાજ પકવે છે. પણ ક્યારેય ખેતરનું એક પણ ઢેકું ઓઠું થતું નથી. ખેતર એવું ને એવું છે. કારણ વર્ષેલું જળ છે તે અન્ન ઉત્પન્ન કરે છે. નામ અને રૂપ છે દેખાય છે તે માયા છે. અસ્તિ, ભાતિ, પ્રિયરૂપ તે પરમાત્મા છે. સત્યનું અમૃતનું મીથુનીકરણ બંનેનું એક થવું એના કારણે આ સંસારમાં મારું શરીર સંબંધી પદાર્થો છે તે મારા છે. લોક વ્યવહાર એટલા માટે ચાલ્યા કરે છે. દેવતા એ આત્મદેવ છે. જો હું તમને જોઈ શકું છું તમે મને જોઈ શકો છો. પણ વીજળી ચાલી જાય તો જોઈ શકતા નથી. આંખનો દોષ નથી છતાં જોઈ શકતા નથી. વીજળી આવે એટલે બધાના ચહેરા-મોહરા જોઈ શકાએ છીએ. જે એને પ્રકાશિત કરે છે તેને દેવ કહેવાય છે. જેના દ્વારા પ્રકાશિત થાય છે તેને મહાદેવ કહેવાય છે. બીજો શબ્દ પ્રયોગ કર્યો છે હે દેવેશ. દેવેશનો અર્થ થાય દેવતાઓનો ઈશ્વર ઈરા ઈન્દ્રિયોને પણ દેવ કહેવામાં આવે છે. ઈન્દ્રિયો બહાર પદાર્થોને પ્રકાશિત કરે છે. રૂપ જોતા આંખ દ્વારા હું બોલું તમે સાંભળો છો. શબ્દનું કાન દ્વારા સંભળાય છે. ગંગાજીમાં સ્નાન કરવા જાવ તો ગંગાજીનું પાણી ઠંડુ લાગે છે તે ઈન્દ્રિય દ્વારા ખ્યાલ આવે છે. પાણી ઠંડુ છે અને ભોજન કરવા જતા થાળીમાં ભોજન આવ્યું તો શાક તીખું છે. દાળ મોળી છે રસનાન્દ્રિય દ્વારા ચાખો ત્યારે ખબર પડે છે. ખરાબ સારી ગંધનું પૃથ્વીકરણ કરે છે તેને દ્રાણોન્દ્રિય કહે છે. દેવોના ઈશ જેના ઈન્દ્રિયોથી સત્તાથી કાર્ય કરી શકે છે. તેથી આત્મા સિદ્ધ થાય છે. આત્મા એ જ દેવેશ છે.

પાર્વતીજી ત્રીજું સંબોધન પરાત્પર જગદ્ગુરુ છે. જે પર થી પણ પર છે. ઉત્તમ જેનાથી કોઈ ઉત્તમ નહિ તેને પરાત્પર કહેવામાં આવે છે. આત્માએ બધા કરતાં શ્રેષ્ઠ ઉત્તમ છે. તેના ઉપર કોઈ નહિ એ જ અંતિમ ગતિ છે. અંતિમ પરાકાષ્ઠા છે. સંપૂર્ણ સંસારનું અવસાન થઈ જાય છે. કહ્યું કે ભગવાન શંકર છે દક્ષિણામૂર્તિથી બોધ દેવાવાળા છે. ભગવાન શંકરને

અને શ્રી કૃષ્ણને જગદ્ગુરુ કહેવામાં આવે છે. ભગવાન શંકરાચાર્યને પણ જગદ્ગુરુ કહેવામાં આવે છે. જે શંકર છે એ જ શંકરાચાર્ય છે, જે કેશવ છે તે જ બાદરાયણ છે. ભગવાનનું દક્ષિણામૂર્તિ તે પ્રસિદ્ધ છે. ભગવાન દક્ષિણામૂર્તિથી સર્વ સંસારનો ઉપદેશ આપવાવાળા છે. બોધરૂપ છે. બોધ આપવાવાળા છે. જ્ઞાનની પરંપરા એનાથી થાય છે. સદાશિવ સમારંભાના સદાશિવથી ચાલેલી આ દિવ્ય પરંપરા છે. ભગવાન શંકર વેદાંત દેશીક છે. સદાશિવ એટલે સદા કલ્યાણકારી. ત્રણસો પાંસઠ દિવસ ચોવીસ કલાક સદા કલ્યાણકારી છે. રૂદ્ર, ઉગ્ર, પશુપતિ આ બધા કલ્યાણકારી રૂપો છે. જે ભગવાન ક્યારેય કોઈનું બુરું ન કરે. પાપથી ડરવાની જરૂર છે. ભગવાનથી ડરવાની જરૂર નથી. ભગવાન ફળ દેવાવાળા છે. કર્મને આધિન થઈને ફળ આપે છે. સત્કર્મનું સારું ફળ આપે છે. બધાને સુખ જ આપે છે. કોઈને દુઃખ આપતા નથી. જીવના સ્વભાવના કારણે એક જીવ દુઃખી થાય છે ને એક જીવ સુખી થાય છે.

એક ખેડૂતના ખેતરમાં બગીચામાં એક લીમડાનું ઝાડ છે બાજુમાં આંબાનું પછી આમલી પછી મરચી અને ત્યારપછી શેરડી વાવેલી છે. હવે ખેડૂત પાણી પાય છે. ત્યારે પાણી જે નીકળે તે પાણી કડવું, ખાટું, ગભ્યું, તીખું પણ નથી. તેનો સ્વભાવ એનો એ છે. નાળીને કિનારે લીમડો પાણી પીવે છે તે સંચિત થાય એ લીમડો કડવો છે. આગળ એ જળ સંચિત થવાથી આંબા પર કેરી મીઠી થાય છે. આંબલી ઝાડ પાસે જળ જાય ત્યારે તેનું ફળ ખાટું આવે છે. મરચીના ક્યારામાં મરચુ તીખું થાય છે અને શેરડીમાં જળ જાય ત્યારે શેરડી મીઠી થાય છે. એમાં જળ શું કરે ? જળનો કોઈ દોષ નથી. જે તે વૃક્ષની પ્રકૃતિનો દોષ છે. એ જ રીતે સજ્જનો પરમાત્મા બધાને સરખું સુખ આપે છે. ભગવાનને કોઈ વહાલો નહિ અને કોઈ દવલો નહિ. જે પ્રકાર ભજન કરે તેમ હું ફળ આપું છું. જે વિષમતા છે તે જીવકૃત છે. કર્મના કારણે જીવ દુઃખી છે. એમાં ભગવાનનો દોષ નથી. એટલે ભગવાન સદાશિવ છે. કલ્યાણકારી છે. બધાને સુખ આપે છે. પાત્ર ન હોય તો લઈ શકતા નથી.

ભગવાન શંકર-પાર્વતી આકાશ માર્ગે વિહાર

કરી રહ્યા હતા. પાર્વતીનું ધ્યાન એક ગરીબ બ્રાહ્મણ પર ગયું. પાર્વતી કહે તમે આ ગરીબ બ્રાહ્મણને કંઈ આપતા નથી. તમારે પ્રારબ્ધની ક્યાં જરૂર છે. તો ભગવાન કહે હું આપી શકું પણ એની પાત્રતા હોવી જોઈએ. પાર્વતી કહે ભલે તમે તેને વરદાન આપો. ભગવાને બ્રાહ્મણને કહ્યું તમે ત્રણ જણ છો. તો એક એક વરદાન માંગી લો. ભગવાન આવ્યા ત્યારે બે પતિ-પત્ની વચ્ચે ઝઘડા હતા એટલે પત્ની કહે ભગવાન પહેલા મને વરદાન આપો. પત્નીને ગુસ્સો તો હતો જ, હે ભગવાન મારે આનાથી છુટવું છે. તો એવું વરદાન આપો કે હું સોળ વર્ષની સુંદર બની જાઉં. ભગવાન બોલ્યા તથાસ્તું એટલે સુંદર રૂપ આવી ગયું. હવે બ્રાહ્મણને કહ્યું તું માંગી લે. ભગવાન સામે એની બૂરાઈ કરી. ગુસ્સામાં બોલ્યો, મારી પત્નીને અત્યારે જ વાંદરી બનાવીને નીચે પાડો, સ્વર્ગમાં ચડતી ઉપરથી નીચે પડી એટલે છોકરો દુઃખી થયો. એટલે એણે ભગવાનને કહ્યું કે મારી માતા એવીને એવી બનાવી દો. ભગવાન પાર્વતીને કહે આને ત્રણ વરદાન આપ્યા. પણ કંઈ મળ્યું નહિ માટે પાત્રતાની જરૂર છે. પાત્રમાં રસ ઠરે છે. ભગવાન પર ગુસ્સો કરવો નહિ. વર્તમાનકાળમાં કોની ઉપાસના કરવી તે ખબર નથી, વિવેક નથી, દેખાદેખીથી શું લેવું તે ખબર નથી. લાલચની પૂર્તિ થાય તો પણ મનુષ્ય શરીર આજ સુધી અજર અમર થયો નથી. શરીર છે તે પ્રારબ્ધના યોગથી છે. ભગવાન પર ગુસ્સો ન કરો. પણ પોતાના કર્મ પર ગુસ્સો કરો.

માતા પાર્વતીએ કહ્યું સદાશિવ અને મહાદેવ. ભગવાન શંકર દાદા છે. બધા કરતાં મોટો હોય તેમને દાદા કહીએ છીએ. આજ સુધી બ્રહ્માદાદા, કૃષ્ણદાદા, રામદાદા કે વિષ્ણુદાદા કોઈ દિવસ કોઈએ કહ્યું ? તો ના એના આધારે આ સંસાર છે. ભગવાન શંકરાચાર્ય વેદસાર શિવ સ્તવનમાં કહ્યું,

“પશુનાં પતિં પાપનાશં પરેશં,
ગજેન્દ્રસ્ય કૃતિં વાસાનં વરેણ્યમ,
જટાજૂટમધ્યે સ્ફૂરદ્ગાંગવાર્તિ,
મહાદેવમેકં સ્મરામિ સ્મરારિમ્”

ભગવાન શંકરાચાર્ય કહે છે કે હું એનું સ્મરણ

કરું જે પશુના પતિ છે. સંસારમાં જે જીવો છે તે પશુ છે. બધાના પતિ છે એટલે પશુપતિ કહેવાય છે. ચાર પગવાળા પશુ છે એવું નથી જીવને પણ પશુ કહેવાય છે. જે વિષયોથી બંધાણેલા છે. પશુએ મનુષ્યને આધીન છે. અવિદ્યાના પાશથી બંધાણા હોય તેને પશુ કહે છે. મનુષ્ય અવિદ્યાના પાશથી બંધાણેલો છે. મુક્ત ભગવાન મુક્ત કરે છે. પતિ પાસે કંઈ લેવું હોય તો ચાર-પાંચ સંબોધન કરવા તો જે માંગો તે મળી જાય. પાર્વતિજીના ચાર-પાંચ સંબોધનથી ભગવાન પ્રસન્ન

થઈ ગયા. પાર્વતીજી બોલ્યા તમે મને ગુરુદીક્ષા આપો. જ્ઞાનની પરંપરા એ પ્રકારથી ચાલી છે. પિતા પુત્ર રૂપ થી ગુરુ શિષ્યથી પરંપરા ચાલી છે. જે શિષ્ય નથી ગુરુ પ્રત્યે ભાવના ભગવદ્ બુદ્ધિ નથી. તેને જ્ઞાન જે છે તે અંતઃકરણમાં જામતું નથી. પાત્રની અંદર છિદ્ર હોય તો પાત્ર ખાલી થઈ જાય છે. પાર્વતીજીએ ભગવાનની ખુશી પ્રશંસા કરી તમે મને ગુરુદીક્ષા આપો. ગુરુ બનવું સરળ છે.

❁ બાળ કેળવણી (ભાગ-૬)

લવજીભાઈ કે. સવાણી
(નાવડા) ❁

॥ જય સચ્ચિદાનંદ ॥

આળસ અને લાપરવાહીથી દૂર રહેવાનું શિક્ષણ -

બાળકોની ચેતના જીવંત હોય છે, જો એનું સંવર્ધન કરવામાં ના આવે તો એમાં આળસ અને લાપરવાહી જેવા દોષો પ્રવેશી જાય છે. આપણે જોઈએ છે કે નાનું બાળક જંપીને બેસતું નથી, એ કોઈને કોઈ પ્રવૃત્તિ તો કરતું જ હોય છે. તેની આ વૃત્તિને યોગ્ય દિશા અને યોગ્ય ગતિ આપવા માટે મા-બાપે સચેત રહેવું પડે છે. નહિ તો એની આ ચેતના ધીરે ધીરે નિષ્ક્રિય થતી જાય છે અને કિશોર કાળમાં આળસરૂપે દેખા દે છે. આથી આળસ અને લાપરવાહીથી દૂર રહેવાનું અને ત્વરિત કાર્ય કરવાનું શિક્ષણ આપવું જોઈએ.

દ્રષ્ટિકોણનું શિક્ષણ -

બાળકને દ્રષ્ટિનું શિક્ષણ આપવાનું જરૂરી છે, કારણ કે જો તે જીવનમાં યોગ્ય દ્રષ્ટિ નહીં મેળવે તો એની સમસ્યાઓમાં અને મુંઝવણોમાં ફસાયેલો રહેશે. જીવનમાં એકબીજાની સરખામણી કરતો રહેશે અને માનવ જાતની અસલ જિંદગી મેળવી શકશે નહીં. માણસ એકબીજાથી તદન અલગ છે. એકબીજાની આવડતો, કાર્યો, વિચારધારા બધુ જ અલગ છે. એવી કેળવણી આપવી જોઈએ. આવું નહિ થાય તો તે સતત સરખામણી કરતો રહેશે અને દુઃખી રહેશે.

સ્વમાનનું શિક્ષણ -

બાળક મોટું થાય એટલે સંસારના ચક્રવ્યૂહમાં

ફસાઈને સંસાર જેવું જ બની જાય છે. કપટ, ચોરી, ઈર્ષ્યા અને સ્પર્ધા કરતું થઈ જાય છે. આ દૂષણોમાંથી એને બચાવવું જોઈએ. આવા દૂષણોને કારણે સ્વમાનનું ધોરણ નીચે જાય છે. આવા દૂષણો પોષવામાં મા-બાપ પણ સાથ આપે છે. બોડની પરીક્ષામાં ટકાવારી મેળવવા ચોરીનો સાથ લે છે. પરિણામે બાળકનો આત્મ વિશ્વાસ, આત્મ સન્માન અને આત્મ નિષ્ઠાનું પતન થાય છે. આ નુકસાન બહુ જ મોટું છે, જે કદી ભરપાઈ થતું નથી. જિંદગીભર એની આડઅસરો દેખાય છે. બાળકને સ્વમાન શીખવો, સ્વાભિમાન શીખવો એની આત્મશ્રદ્ધાને જીવતી રાખવા આવાં દૂષણોથી દૂર રહો. આ કિસ્સો સાંભળો.

શાળાના ઈન્સ્પેશન વખતે અધિકારી સાહેબ આવવાના હતા. અધિકારી આવ્યા પછી વિદ્યાર્થીઓની પરીક્ષા શરૂ થઈ. શાળાના એક વિદ્યાર્થીએ એક અંગ્રેજીનો સ્પેલિંગ ખોટો લખ્યો. શાળાના શિક્ષકે ઈશારો કરી સ્પેલિંગ સુધારવાનું કહ્યું. વિદ્યાર્થીએ સુધાર્યો નહીં. અધિકારીએ સ્પેલિંગ ચેક કર્યો, ખોટો કર્યો. શિક્ષકને કહ્યું : બરાબર ભણાવો, મોટા સાહેબ ગયા પછી શિક્ષકે વિદ્યાર્થીને કહ્યું, ઈશારો કર્યો તોય સમજ્યો નહી, વિદ્યાર્થીએ કહ્યું, હું ચોરી કરીને આગળ વધવા માંગતો નથી. આ વિદ્યાર્થીનું નામ મોહનચંદ કરમચંદ ગાંધી. એણે જો તે વખતે આત્મનિષ્ઠા બાજુ પર રાખી ચોરી કરી હોત તો તે ગાંધી ના બન્યા હોત.

પૂર્ણ ભગવાન સચ્ચિદાનંદ ભગવાને સર્વ જનહિતાપ સર્વજન સુખાય એ હેતુલક્ષી અગિયાર સોપાન શિક્ષાપત્રિમા બતાવ્યા છે બધા ધર્મોના સાર રુપે આવી જાય છે આ અગિયાર પગથિયાની નિસરણી મુમુક્ષુઓ માટે આ આધુનિક સમયમાં અત્યંત આવશ્યક જરૂરી છે.

(૧) અહિંસા : આપણે જેમ જીવવાનો અધિકાર છે તેમ જીવ માત્રને જીવવું ગમે છે ? કોઈ પણ જીવ પ્રાણી માત્રની હિંસા ન કરવી જોઈએ. જૈન અને બૌદ્ધ ધર્મમાં પણ 'અહિંસા પરમો ધર્મ'ની વાત કહી છે.

(૨) આત્મ હત્યા ન કરવી : પોતાના જીવનને નષ્ટ (નાશ) કરવાનો માનવ અધિકાર નથી. તીર્થમાં અથવા બીજે આત્મહત્યા ન કરવી માણસ માત્ર ભુલને પાત્ર છે. તેથી ભગવાન જેવું જીવો જીવી ભગવાન પાસે માફી માંગી લઈને જીવન સુધારવું જોઈએ, ઝેરખાઈને, કુવે પડીને, સળગીને અથવા ગળાટુપો ખાઈને ક્યારેય આત્મઘાત ન કરવો માનવ શરીર જન કલ્યાણ હિતાર્થે ઉપયોગમાં લેવું જોઈએ.

(૩) માંસાહાર કરાય નહિ : પ્રસાદના રૂપમાં પણ માંસાહાર કરાય નહિ દવા તરીકે પણ માંસાહાર નિષેધ છે તેથી માંસાહાર કરાય નહિ આપણા દાંત પશુ જેવા નથી તેથી શાકાહારી જ યોગ્ય ખોરાક છે પશ્ચિમના દેશોમાં પણ આજે શાકાહારીઓના મંડળો થનગનતા જાય છે કારણ માંસાહારી ખોરાકથી કોલેસ્ટ્રોલ વધવાની શક્યતા સો ટકા છે આથી જ પશ્ચિમમાં દેશો પણ સુધરવા લાગ્યા છે.

(૪) મદ્યપાન ન કરાય : નશાકારક મદિરા કે મદ્ય ઘણા પ્રકારના હોય છે. તેમાં દારૂ, માવા, તમાકુ, સિગરેટ, બીડી, અલ્કોહોલ યુક્ત દવા વગેરેને નશો કરાય નહિ પરંતુ ઔષધ તરીકે પણ મદ્ય ન લેવાય ચાખવા પુરતુ પણ લઈ શકાય નહિ.

(૫) ચોરી ન કરાય : માલિકની રજા વગર કુલ પણ ન તોડાય પુંજા અર્થે પણ ચોરીનો માલ ન લેવાય ધર્મના ઉત્તમ કાર્ય માટે કાર્ય અર્થે પણ ચોરી કરવાનો નિષેધ કાર્યો છે.

(૬) વ્યભિચાર ન કરાય : સુંદર સમાજ બને

માણસોમાં સાત્વીકતા વધે તે માટે ઉચી નીતીમતા હોવી જોઈએ તે માટે એક પત્ની વ્રત જરૂરી છે. આ વાતને કાયદાકીય રીતે પણ સમર્થન મળ્યું છે. જીવનમાં સુખ શાંતિ આવે તો માણસ ખરેખર માણસને વર્તી શકે છે. આમ પશુ જીવન જીવવાની મનાઈ કરી છે. સાથે જુગાર સોગઠા બાજીનો પણ નિષેધ બતાવ્યો છે.

(૭) કુપાત્રના હાથનું અન્ન ખાવું નહિ : આહાર તેવો ઓડકાર હોય છે. અણુ પરમાણુના જગતમાં સત્વ શુદ્ધિ ઉપર ભાર મુકાયો છે. કુપાત્રના હાથનું જળ પણ ન લેવું જોઈએ તેના હાથનો પ્રસાદ પણ ન લેવો જોઈએ. અપવાદ તરીકે જગન્નાથજીનો પ્રસાદ લેવાની છુટ છે.

(૮) ગાળ ન દેવી જોઈએ : વાણીથી વાણીના શબ્દોની અસર થાય છે તેથી સ્વાર્થ કે પરમાર્થ માટે કદીપણ મોઢામાંથી ગાળ ન નીકળવી જોઈએ વાણીનો સમ્યક ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

(૯) નિંદા ન કરવી : જાણ્યે અજાણ્યે પણ નિંદા કરવાની મનાઈ છે કારણ કે જાણ્યે અજાણ્યે અન્યાય નિંદા કરવાથી થાય છે તેથી કોઈપણ દેવ, તીર્થ ધામ, બ્રાહ્મણ પતિવ્રતા સ્ત્રી, સાધુ અને વેદ જ્ઞાનીની ક્યારેય નિંદા કરવી નહિ, નિંદા તે મોટું પાપ ગણ્યું છે. નિંદા કરવાથી સમાજમાં બુરી અસર થાય છે. વેર બંધાય છે. માટે સચ્ચિદાનંદ ભગવાને નિંદા કરવાનો નિષેધ બતાવ્યો છે.

(૧૦) વિમુખ જનના મુખેથી કથા ન સાંભળવી જોઈએ : આનાથી વાદ વિવાદ ઉભો થાય છે. પ્રેમ લક્ષણા ભક્તિમાં બાધા આવે, વિતડાં વાદ થાય તેવા વિમુખ જનના મુખેથી કથા પણ ન સાંભળવી જોઈએ લાયક વ્યક્તિ વક્તા તરીકે હોય તો જ તે ધર્મનો ઉપદેશ આપી શકે ઓડેઘડ ઉપદેશ કરનારા પર પ્રતિબંધ મુકાયો છે ભક્તિ અને ધર્મમાંથી પતન થાય તેવી વિમુખજનની વાણી ન સાંભળાય એટલું જ નહિ પરંતુ કોઈ પણ ધર્મ સાથે વાદવિવાદ પણ ન કરવો જોઈએ.

(૧૧) વિદવા સાથે સંબંધ મર્યાદા પૂર્વકનો

રાખવો : ગૃહસ્થાશ્રમીઓને વિધવા સ્ત્રીઓ સાથે મર્યાદા પૂર્વકનો સંબંધ રાખવો જોઈએ તો આ રીતે માનવ જીવનમાં સુખાકારી અને કલ્યાણકારી માટે ભગવાનશ્રીએ આપેલા આ અગિયાર નિયમો ચાવીરૂપ છે. બધા ધર્મોના સાર રૂપે વ્રતો જરૂરી છે. અગિયાર પગથીયા વાળી આ સીડી પર ચડીને દરેક માણસ ઉર્ધ્વ ગમન કરી શકે છે. મહાભારતમાં ભગવાન વ્યાસજીએ પણ કહ્યું છે,

**અષ્ટાદશ પુરાણોનું વ્યાસસ્થ વચનં દ્રયમાં ।
પરોપકારાય પુણ્યાય પાપાય પરપિંડનમઃ ॥**

શ્રી ભગવાન સચ્ચિદાનંદશ્રીએ સરળ ભાષામાં લોક ભોગ્ય શૈલીમાં આ અગિયાર ઉપદેશ આપીને મુમુક્ષુ જનોને માર્ગ બતાવ્યો છે. તો આ માર્ગ જ ચાલવું જોઈએ તેવા દરેક માનવનું કલ્યાણ થશે થશે ને થશે જ.

❁ વાણી અને પાણી

૨૪. જલ્યાબેન પ્રકાશભાઈ લીંબાણી
(મેવાસા)

વાણી અને પાણીનો પ્રભાવ ખૂબ જ છે. શુદ્ધ અને નિર્મળ પાણી સૌને ગમે છે. મધુરવાણી પ્રિયવાણી, સત્ય અને શુદ્ધવાણી સૌને ગમે છે. વાણી માનવીના વ્યક્તિત્વની આગવી છાપ છે. આંગણે આવેલા અતિથિ ને મીઠો આવકારો આપવો એ મધુર, પ્રિય અને ભાવનાસભર વાણી છે. સૂર્યોદય સમયે ખુશનુમા વાતાવરણમાં કોયલનો ટહૂકો સંભળાય તો મન નાચી ઊઠે. કાગડો બોલે તો તેને પથ્થર મારીને ઉડાડવો પડે છે. તેવી જ રીતે સત્પુરુષો, સંતોની વાણી મીઠી હોય છે તે આપણને સાંભળવી ગમે છે જ્યારે દુષ્ટ લોકો બોલે તે આપણને ગમતું નથી. સત્પુરુષો, ગુરુઓ, મહાન સંતો પોતાની વાણીથી અનેક લોકોના જીવન બદલી શકે છે. સારો માર્ગ ચીંધે છે. જે વાણીનો જ પ્રભાવ છે. તેથી જ આવા સત્પુરુષોનો સમાગમ સત્સંગ દ્વારા થવો જોઈએ. ઘણા માનવી શું બોલે છે તેની તેમને ખબર નથી રહેતી. પછી સમજાય ત્યારે પસ્તાવો થાય છે પરિણામ ભોગવવું પડે છે.

દુર્યોધન પાંડવોનો મહેલ જોવા આવ્યો હતો. ત્યાં બાંધકામ એવું હતું કે પથ્થરની જગ્યાએ પાણી દેખાય અને પાણીની જગ્યાએ પથ્થર દેખાય. દુર્યોધન પથ્થર જાણીને ચાલતા જ તે પાણીમાં પડ્યો ત્યારે દ્રોપદીએ કહ્યું કે, “આંધળાનો પુત્ર આંધળો” આ વાણીના આધારે દુર્યોધને દ્રોપદીનું વસ્ત્રાહરણ કર્યું. શાસ્ત્રો પણ સાક્ષી છે. કૈકેયીએ ભરતને ગાદી આપો બસ આટલું જ માંગ્યું હોત તો રામ-સીતા, લક્ષ્મણ વનમાં ન જાત, સીતાનું હરણ ન થાત. દશરથ પુત્ર વિયોગે ન મર્યા હોત, ઉર્મિલા અને લક્ષ્મણનો વિયોગ ન હોત. માત્ર વાણીના આધારે ઘણું બધું થઈ જાય છે.

રામાયણમાં મંથરાના આધારે કૈકેયી કલંકિત બની ગઈ. છેવટે તો વાણી દોષ કહેવાય.

વાણી ક્યારેક ઝઘડો કરાવે છે. ક્યારેક સમાધાન કરાવે છે. પાણીનો પ્રભાવ પણ એવો જ છે. પાણીથી કાઠવ-કીચડ થાય છે અને કીચડને પાણી જ સાફ કરે છે. માત્ર પ્રક્રિયા જુદી હોય છે. શુદ્ધ વાણી શરીરને તંદુરસ્ત રાખે છે. શુદ્ધ વાણી, મધુર વાણી, પ્રિયવાણી માનવીની પ્રતિષ્ઠા અને વ્યક્તિત્વ તંદુરસ્ત રાખે છે. શબ્દ અને વાણીથી ઘણાના જીવન બદલાય જાય છે. શબ્દ થકી ભરથરી રાજા રાજપાટ છોડી દઈ સાધુ બની ગયા હતા. વાણીથી વર્તન બદલાય છે. વર્તનથી સ્વભાવ બદલાય છે. શાસ્ત્રોનું રસપાન કરાવનાર સંત કે કથાકાર લાખો માણસોને એક મંડપ નીચે કલાકો સુધી જ્ઞાન પીરસે છે. આ પણ વાણી દ્વારા શબ્દોનો પ્રભાવ છે. વાણી અને પાણી શુદ્ધ અને નિર્મળ હશે તો આપણું જીવન સારું સરળ અને સાર્થક બનશે.

વાણી આપણા વિચારો અને સ્વભાવમાંથી ફલિત થતો પ્રવાહ છે. વાણી થકી જગતનું સફળ સંચાલન થઈ રહ્યું છે. સાચી વાણીમાં શ્રીરામ સાચા વર્તનમાં શ્રીરામ. જગતમાં સત્ય અને પ્રિયવાણી ધારણ કરનાર સંતો-મહંતો પૂજાને યોગ્ય છે. પૂજનીય છે. તેથી જ આવા સંતોની વાણી સાંભળી આપણે પણ મધુર વાણીનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. વાણી અને પાણી શુદ્ધ હોવા જોઈએ. આ બંને વસ્તુ માનવીને તંદુરસ્ત રાખે છે. પારસમણિના સ્પર્શથી લોઢું સુવર્ણ બને છે. તેમ સત્સંગથી દુષ્ટ માણસ પણ સુધરી જાય છે.

॥ જય સચ્ચિદાનંદ ॥

મિત્રો માણસને આગળ વધવું છે, પ્રગતિ કરવી છે. પણ એની સામે એક પ્રશ્ન કાયમ આવીને ઊભો હોય છે. શરૂ ક્યારે કરું અને ક્યાંથી કરું ? કોઈ પણ માણસ શરૂઆત ગમે ત્યારે કરે, તે શરૂઆત તેની “આજ” થી થશે અને એ પોતે જ્યાં હશે ત્યાંથી જ થશે. એટલે કામ કરવાનું શુભ મુહૂર્ત હંમેશાથી “આજે” અને અહીંથી જ શરૂ થાય છે. પ્રાણીઓ કરતાં માણસમાં કલ્પનાશક્તિ પણ હોય છે. કલ્પના જ્યારે શક્તિરૂપે કાર્યાન્વિત થાય છે ત્યારે નવી સૃષ્ટિનું નિર્માણ કરી શકે છે. પરંતુ જ્યારે તે આળસુ થઈને પડી હોય છે ત્યારે માત્ર નવાં નવાં સપનાઓ અને તર્ક વિતર્કો રચ્યા કરે છે. જે માણસો કામ કરવા તત્પર હોય છે એ લોકો એની શરૂઆત આજ અને અત્યારથી જ કરતા હોય છે અને પરિણામે ઈચ્છાઓને ઘોડાઓમાં ફેરવી નાખતા હોય છે.

સારો સમય આવે, સારી તક મળે, સારી રીતે બધું ગોઠવાય એટલે કામ કરવા માંડું એવો વિચાર કરનાર ભાગ્યે જ કશું કરી શકે છે, કારણ મિત્રો એવો યોગ્ય, સરસ સમય ભાગ્યે જ કોઈને મળે છે. કોઈ પણ માણસ કામ કરવા માંડે એટલે તરત જ તેને સફળતા મળી જાય, જે કોઈ નિષ્ફળતાઓથી હારી જઈને કામ છોડી દે છે તેને પોતાની વસ્તુ ક્યારેય પ્રાપ્ત થતી નથી. જે સતત મંડી રહે છે તેને જ સફળતા મળે છે. “બધુ બરાબર થઈ જાય” પછી કામ કરવાનો વિચાર કરનાર માણસ ક્યારેય કામ શરૂ જ કરી શકતો નથી કારણ કે જિંદગીની બાજીમાં ક્યારેય “બધુ બરાબર” થતું જ નથી. આપણે પ્રયત્ન, મહેનત કરી તે બરાબર કરવું પડે છે.

રસ્તા પર જ્યારે ધુમ્મસ છવાઈ ગયું હોય, અંધકાર વ્યાપી ગયો હોય ત્યારે પણ એકાદ-બે ડગલાં જેટલો રસ્તો તો દેખાતો જ હોય છે. ગમે તેવા અંધકારમાં પણ માણસ એક ડગલું અંતર સ્પષ્ટ જોઈ શકે છે. અત્યારે ક્યાં પગ મૂકવો તે તો તેને સ્પષ્ટ

દેખાય જ છે. એટલે એવી પરિસ્થિતિમાં પણ એક ડગલું તો તેણે ચાલવું જ જોઈએ. અને એક ડગલું ચાલતાં જ તેને બીજું પગલું ક્યાં મૂકવું તે પણ દેખાઈ આવશે. સામે કશું દેખાતું નથી. એમ માનીને સફર કરવાનું છોડી દેવાને બદલે જેટલું દેખાય એટલું ચાલવાનું પ્રયત્ન કરનાર ધીમે ધીમે આગળ વધતો જ રહે છે. દરેક પગલે તેની સામે ત્યાર પછીનું અંતર સ્પષ્ટ થતું જાય છે.

જિંદગીની આ સફળ મિત્રો ગમે તેટલી અટપટી, અંધકારમય કે મુશ્કેલી હોય તેને પાર કર્યા વિના તો છૂટકો જ નથી. એટલે બને એટલી સરળતાથી, સફળતાથી અને સુખમય રીતે તે પાર પાડવા ઈચ્છનાર વ્યક્તિએ સતત એક કહેવત પોતાની નજર સામે રાખવાની જરૂર છે.

“દસ હજાર માઈલની મુસાફરી પણ એક ડગલાથી જ શરૂ થાય છે” અને એ ડગલું ભરવાની વેળા આજે છે, અત્યારે જ છે.

સારી તક કે સારી વસ્તુ દૂર દૂર શોધવા જવાની જરૂર નથી. તે કદાચ તમારી સામે જ હોય, તમારા પગ પાસે હોય, પણ તે માટે તમારે હાથ તો લંબાવવો જ પડશે. પ્રયત્ન તો કરવો જ પડશે. મહેનત તો કરવી જ પડશે અને એ પણ અત્યારે જ. હાથ ઉપર જે કામ હોય એ પ્રમાણે તરત જ કરવું અને ઉત્તમ રીતે કરવું. જે માણસ એ પ્રમાણે કરતો નથી. તે ભાગ્યે જ કશું કરી શકે છે.

॥ શ્રદ્ધાંજલી ॥

આકરૂ ગામના સ્વ. નારસંગભાઈ રતનસંગભાઈ સોલંકી (ઉમર વર્ષ ૮૪) સંવત ૨૦૭૨ જેઠ સુદ ૨ ને તા. ૦૬/૦૬/૨૦૧૬ ને સોમવારના રોજ માધવ ચરણ પામેલ છે. ઈશ્વર સ્વર્ગસ્થના જીવાત્માને પરમ શાંતિ આપે.

માધવ પરિવાર વતી વેદ રહસ્ય કમિટિ શ્રદ્ધાંજલી અર્પે છે.

વર્ષાઋતુની ચર્ચા

॥ જય સચ્ચિદાનંદ ॥

આપણા સૌના પ્રિય વેદ રહસ્યનો અંક આપણા હાથમાં આવશે ત્યારે વર્ષાઋતુ ચાલતી હશે. એટલે વર્ષાઋતુની ચર્ચા સંક્ષેપમાં જોઈએ. આપણા ખેતીપ્રધાન દેશમાં ચોમાસુ ૪ માસનું હોય છે. અષાઢ, શ્રાવણ, ભાદરવો અને આસો માસ વર્ષાના પૂર્વ ભાગને પ્રાવૃટ્ ઋતુ કહે છે જેમાં વાયુનો પ્રકોપ થાય છે અને શરીરમાં કફ ઓછો થાય છે.

આયુર્વેદ પ્રમાણે ૧ વર્ષમાં બે અયન હોય છે. ૧. ઉત્તરાયણ અને ૨. દક્ષિણાયન. ઉત્તરાયણની ૩ ઋતુઓ ૧ શિશિર (પોષ, મહા માસ) ૨. વસંત (ફાગણ, ચૈત્ર) ૩. ગ્રીષ્મ (વૈશાખ અને જેઠ) પછી દક્ષિણાયન શરૂ થાય છે તેની પ્રથમ ઋતુ છે. વર્ષા ઋતુ (અષાઢ, શ્રાવણ), શરદ ઋતુ (ભાદરવો, આસો), હેમંત ઋતુ (કાર્તિક, માગશર). આ ઋતુચક્ર સતત ચાલે છે. ઋતુઓના લક્ષણો હવામાનના ફેરફારથી જાણી શકાય છે, ઋતુ પ્રમાણે કુદરત આપણા માટે ફળ, ફલાદિ ઉત્પન્ન કરી, આપણી ઉપર ઉપકાર કરે છે.

વર્ષાઋતુની ચર્ચા - વર્ષા ઋતુના (પ્રાવૃટ્ ઋતુના) પ્રથમ વરસાદે જમીનમાંથી બાષ્પ (વરાળ) નીકળે છે. તે વરાળથી બને તેટલું બચવું જોઈએ. આ વરાળ વિદોષનો પ્રકોપ કરે છે. માટે તેનાથી બચવું. વરસાદ સારો થતાં સર્વત્ર આલ્હાદ, પ્રસન્નતા વ્યાપે છે. ઘરતી માતા લીલી સાડી ધારણ કરે છે. ઘાસથી રસ્તા સાંકડા થાય છે, જંગલની કેડીઓ સંકોચાઈ જાય છે. મનુષ્યો, પ્રાણીઓ, વનસ્પતિ બધા આનંદના હીલોળે ચડે છે. નદી, નાળામાં નવું પાણી આવે છે. કૃષિવલો પ્રસન્ન થઈ બીજવાવે છે અને ઘરતીમાતા અનેક ગણું આપે છે. શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતાજી કહે છે કે, યજ્ઞ કરવાથી વરસાદ થાય છે, વરસાદથી અન્ન થાય છે અને અન્નથી પ્રાણીઓના પ્રાણ પોષાય છે. (અ) મઘા અને સ્વાતીનક્ષત્ર ખૂબ વરસે તો ધાન્યના ભંડાર ભરાઈ છે. ‘વરસે મઘા તો ધાનના ઢગા’ આ ઋતુમાં નદીનું ડહોળું પાણી ન પીવું. કૂવાનું અને ટાંકામાં સંગ્રહેલ પાણી પીવું જોઈએ. તે પણ અન્ય ઋતુની અપેક્ષાએ ઓછું પીવું જોઈએ. વર્ષાસુ ન પિબેત્ તોયમ્ અર્થાત્ વર્ષામાં ઓછું અને ઉકાળીને પાણી

પીવું સ્વાસ્થ્ય માટે સાડું છે. વારિ પિબેદ અભૂરિ ભૂરિ । (યોગ રત્નાકર) અર્થાત્ તરસ લાગે ત્યારે થોડું થોડું જળ વારંવાર પીવું જોઈએ. આ પાણીમાં સૂંઠ, નાગર મોથ (છયાના મૂળ) નાખી પીવું વધારે સાડું. વર્ષાઋતુએ મંદાગ્નિની ઋતુ છે. આમાં માપસર ભોજન લઈ સ્વાસ્થ્ય સાચવવું જોઈએ. વધારે ભોજનથી તુર્ત જ ત્રણે દોષોનો પ્રકોપ થાય છે. (બ) દોષ પ્રકોપથી ઘણા રોગો થાય છે. માટે યોગ્ય આહાર વિહાર રાખી દોષોની સમતા રાખવી જોઈએ. વર્ષાની હેલી હોય ત્યારે ‘વ્યકતામ્લલવણં ભજેત’ અર્થાત્ ચડીયાતું ખાટું, ખાડું ખાવું. જેથી વાતપ્રકોપ ઓછો થાય છે. આ ઋતુમાં દિવસે ઊંઘવું નહિ. જોડા પહેર્યા વગર રસ્તે ચાલવું નહીં. છત્રીનો ઉપયોગ કરવો વાછટથી બચવું વગેરે નિયમો પાળી તબિયત સાચવવી. આ ઋતુમાં વધુ આહાર લેવાથી અજીર્ણ (અપચો), કોલેરા (ઝડા, ઊલટી) અમ્લપિત્ત, ઊર્ધ્વવાત, અર્શ વગેરે રોગો થાય છે. માટે પચે તેટલું, માપસર જમવું જોઈએ. દીપન, પાયન ઔષધો લેવા જોઈએ. એ રીતે સ્વાસ્થ્ય સાચવવું.

આ ઋતુમાં કન્યારાશિમાં સૂર્યનારાયણ હોય છે. આ સમયે બધાના શરીરમાં થોડી શક્તિ સ્ફૂર્તિ ઓછી થાય છે તેથી બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરવું જોઈએ. (સંયમથી રહેવું જોઈએ.) વહેલા ઊઠી વ્યાયામ, પ્રાણાયામ, અભ્યંગ (માલિસ) કરી શક્તિ વધારવી જોઈએ. વેદ નારાયણ કહે છે ‘બલં ઉપાસ્વ’ અર્થાત્ બળની ઉપાસના કરવી. બળવાન બનવું. ‘બલાધીનં આરોગ્યમ્’ અર્થાત્ આરોગ્ય બળને આધિન છે. બળવાન શરીરમાં દોષોનો પ્રકોપ ઓછો થાય છે. ઋતુ સંધિ અને ઋતુ જન્યરોગો ઓછા થાય છે. સ્વાસ્થ્ય માટે બળ ખૂબ જરૂરી છે. ॥ ઇતિ શિવમ્ ॥

અન્નાદ્ભવન્તિ ભૂતાનિ પર્જન્યાદન્નસંભવઃ ।

યજ્ઞાદ્ભવતિ પર્જન્યો યજ્ઞઃ કર્મસમુદ્ભવઃ ॥

(શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાજી અ.૩/૧૪)

અતિમાત્રં સર્વાન્ દોષાન્ આશુ પ્રકોપયેત્ ।

(અષ્ટાંગ હૃદય સૂત્રસ્થાન અ-૮)

॥ જય સચ્ચિદાનંદ ॥

પરમ આદરણીય, પરમ કૃપાળુ પરમહંસ પરિવ્રાજકાચાર્ય શ્રોત્રિય બ્રહ્મનિષ્ઠ અનંત શ્રી વિભૂષિત મહામંડલેશ્વર સ્વામીશ્રી જગદીશાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્યશ્રીના ભાવનગર મૂકામે કરેલ સત્સંગ સાર.

પ્રિય સજ્જનો,

પરમાત્માની મહત્તી અનુકંપાથી આપણે સત્સંગનો લાભ લઈ રહ્યા છીએ. કેમ કે શાસ્ત્રકારો કહે છે,

**“નાણુ આપે ટાણુ ન આવે,
પ્રભુ કૃપાથી અવસર આવે,
સત્સંગ સાચુ સુખ દેનાર,
સત્સંગમાં આવો નર ને નાર,
અધિકાર તમારો જાતો રહેશે,
પાછળથી પસ્તાવો થાશે,
માટે વહેલો કરો વિચાર,
સત્સંગમાં આવો નર ને નાર.”**

જે સત્સંગ કરવાનો અધિકાર મળ્યો છે તે અધિકારનો ઉપયોગ ન કરીએ તો ? બોલો આપણને અધિકાર મળ્યો છે ને ? શેનો ? જીવમાંથી શિવ બનવાનો, નરમાંથી નારાયણ બનવાનો જે અધિકાર મળ્યો છે. પણ તેનો ઉપયોગ કરતા નથી.

દ્રષ્ટાંત : એક રાજા હતા તેને પાંચ વર્ષનો પુત્ર હતો. પુત્ર મોટો થયો. રાજા ઘરડો થયો. એટલે તેને થયું કે હું મારા પુત્રને રાજા બનાવી દઉં અને તેણે પોતાના પુત્રને કહ્યું કે હું તને રાજપદ સોંપવા માગું છું. ત્યારે રાજકુમાર કહે છે કે હું મારા મિત્રને પૂછી જોઉં. બીજે દિવસે જઈને મિત્રને પૂછે છે કે હું રાજા બનું કે ન બનું ? તો મિત્રોએ રાજકુમારને કહ્યું કે તું હમણા રાજા ન બનીશ. મિત્રોના મનમાં સ્વાર્થ હતો. કેમ કે રાજા બનીશ તો તું અમારી સાથે રમવા નહિ આવે અને સ્વાર્થા મિત્રોએ મનમાં વિચાર્યું હતું કે અમને રાજકુમાર દ્વારા મળતા નાસ્તા પાણી બંધ થઈ જશે. એ સ્વાર્થને લઈને રાજકુમારને રાજા બનવાની ના પાડે છે એટલે રાજકુમારે પિતાને કહ્યું કે મારે હમણાં રાજા બનવું નથી. મારે તો રમવું હોય, મિત્રો સાથે ફરવું હોય

માટે રાજા બનવું નથી. એટલે રાજા વિચાર કરી કહે છે તને મન ન હોય અને રાજા બનાવું તો નકામું **“રતિ બિન રાજ રતિ બિન પાટ”** પ્રેમ ન હોય એટલે કે મન ન હોય તો માળવે ન જવાય. એટલે પરાણે રાજા ન બનાવાય. તેમ પરાણે સાધુ ન બનાવાય. પ્રેમ ન હોય તો કાંઈ ન થાય. પ્રેમ ન હોય તો તેની કોડી ભાર પણ કિંમત થતી નથી એટલે રાજાએ કહ્યું તારે ઈચ્છા થાય ત્યારે કહેજે. રાજકુમાર મોજ શોખમાં પડી ગયો મિત્રોને ફરવાં જ્યાં ત્યાં લઈ જતો. એકવાર બીજા રાજાઓને ખબર પડી કે આ રાજાની ગાદી ખાલી છે એટલે અચાનક રાજ્ય પર ચડાઈ કરી, રાજાને મારી રાજકુંવરને જેલમાં નાંખી દીધો. તો સમજો, વિચારો રાજકુમારને જેલમાં કેમ જવું પડ્યું ? તો અધિકાર મળે ત્યારે તેનો લાભ લઈ લેવો જોઈએ. અને જો એ અધિકારનો સમયે લાભ ન લીધો તો પસ્તાવું પડશે.

હવે મિત્રો પણ રાજકુમારને જેલમાંથી છોડાવતા નથી. મિત્રો સ્વાર્થા હતા. અને રાજકુમારનું બધું લુંટાઈ ગયું હોવાથી રાજકુમાર પાસેથી કંઈ પણ મળે એમ છે નહિં.

આપણા પરમાત્મા તો ત્રણ લોકના રાજા છે. એ પિતાએ આપણને મનુષ્ય શરીરની સત્તા આપી છે. એમાં જીવમાંથી શિવ, નરમાંથી નારાયણ બની શકાય છે. પરમાત્માનું પદ લઈ શકાય છે. જે પદ બધા કરતાં શ્રેષ્ઠ છે. શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતામાં ભગવાન કહે છે કે મારા પદને પ્રાપ્ત કર્યા પછી મૃત્યુ લોકમાં આવવું પડતું નથી. તો રાજકુંવરની જેમ આપણી પણ જીવંતી રહી.

**“બાળપણું તે જીવ અજ્ઞાની,
ખબર વિનાનું ખોયું જી,
સારું નરસુ કાંઈ ન સમજ્યો,
રમતમાં મન મોહું જી.”**
**“યુવાનપણુ યુવતીમાં ખોયું,
ઘનને અર્થે ઘાયોજી,
મનમાં સમજે મુજ સરીખો,
નહિં જગમાં કોઈ ડાહ્યોજી.”**

તો બચપણ ગયું, જુવાની ગઈ, યુવાની શેમાં

જાય ? વિષયમાં, ધન મેળવવામાં, પછી શું આવે ?
ઘડપણ

**“વૃદ્ધપણામાં ચિંતા વ્યાધી,
હાથ પાંચ ન ચાલેજી,
ઘરના માણસ કહ્યું ન માને,
એ દુઃખ અંતર સાલેજી,
ભાળે નહિ રોગે ભેળાણો,
પડીયો લાંબો થઈને જી;
ઠાલ્યો આવ્યો ભૂલ્યો, ચાલ્યો,
કાંઈ ન લઈ ગયો સાથેજી,
બ્રહ્માનંદ કહે જમપુરીનું,
મહા દુઃખ લીધું માથેજી.”**

જીવાનીમાં પણ સાવધાન બને તો આત્માનું કલ્યાણ કરી શકે છે. પણ ઘરડો થવા લાગે તોય એવું નથી લાગતું કે હું ઘરડો થયો છું. ઘરડો થવું નથી. માથે વાળ કાળા કરે છે. પરમાત્મા પ્રત્યેથી સંકેત મળે છે. અત્યાર સુધી કાળુ કર્યું હવે કાંઈક ધોળું કરો. સત્કર્મ કરો.

રાજાના દેશ પર ચડાઈ થઈ એમ શરીરના નગર પર ઘડપણની ચડાઈ થાય છે. જરા અવસ્થા જીવને કાનમાં આવીને કહે છે. હે માનવો તમે સાંભળો. પર સ્ત્રીગમન અને પરઘનની આસક્તિ દૂર કરી ભગવાનના ચરણોમાં મનને જોડો. પણ જેમ ઘડપણ આવે તેમ મન શેમાં જોડાય છે ?

**“મન માયામાં ચિત્ત ચૂલામાં,
હાથ હોયના કરનારા,
તેને કથાનો રંગ ન લાગે,
દોષ હૃદયમાં ઘરનારા,
પ્રેમ ઘરીને કથા સાંભળવા
આવેને મારા વ્હાલા રે.”**

કાળા મટીને ઘોળા થયેલા કેશ માનવને સાવધાન કરે પણ છતાં સાવધાની ન આવે તો પછી ચડાઈ થાય તો, રાજા મરી ગયો તેમ શરીર મરી જાય અને જીવને રાજકુંવરની જેમ જેલમાં પૂરે એટલે માતાના ઉદરમાં ગર્ભની જેલમાં પૂરે, હવે જેમ ગુના પ્રમાણે પોલીસ જેલ આપે તેમ યમરાજા પણ કર્મ પ્રમાણે જેલ આપે.

બહારની પોલીસની જેલમાં તો બારી-બારણા હોય, ત્રણ-ચાર કેદી સાથે હોય પણ માતાના ઉદરમાં

ઉંઘા માથે લટકીને રહેવું પડે.

**“દસ મહિના માના ઉદરમાં,
ઊંઘે માથે મૂલ્યોજી,
જઠર અગ્નિની ઝાળે દાઝયો,
તે દહાડા કેમ ભૂલ્યોજી (૧)
આળા ચરમતણા પટમાંદિ,
આઠ પહોર અકળાતોજી,
રાત દિવસ મળભીંતર રહેવું,
મળનો રસ તું ખાતોજી (૨)
ખાટું ખારું માતા ખાતી, તેની થાતી પીડાજી,
કોમળ જાણી બહુ કરડતા,
કરમિયાને વળી કીડાજી (૩)
ગર્ભતણા દુઃખમાં ઘેરાણો,
ત્રાહિ ત્રાહિ તું કરતોજી,
કોલ દઈને બા'રે આવ્યો,
ત્રાસ હૈયે નથી ઘરતોજી (૪)
છેલ થઈ મરડાતો ચાલે,
જેમ કીધું તેમ ફાવ્યુંજી,
બ્રહ્માનંદ કહે પ્રભુ ભજયા વિના,
એ દુઃખ આગે આવ્યું જી. (૫)”**

પૂછવાનું એ છે કે માતાના ઉદરના ગર્ભની જેલમાં કેમ જવું પડયું ? જેમ રાજકુંવરને કેમ જવું પડયું ? અધિકાર સમયે અધિકાર ન લીધો. એમ જીવને પરમાત્માએ પૂરેપૂરો અધિકાર આપ્યો છે. જીવમાંથી શિવ બની શકાય. સત્સંગના માધ્યમથી જ જીવ પોતાનું કલ્યાણ કરી શકે છે. શાસ્ત્રકારો કહે છે સત્સંગથી જે લાભ જોઈતો હોય તે પ્રાપ્ત થઈ શકે છે. પણ આપણે બુદ્ધિની જડતાથી શરીરને હું માનીએ છીએ. શરીર જડ છે તો હું જડ થયો. હું આત્મા છું તો આત્મા ચેતન છે તો હું ચેતન થયો.

નરસિંહ મહેતાએ કહ્યું,

**“દેહને તું કદી હું કરી જાણમાં,
આત્મા આનંદ ઘન ઝૂં હરી ઝૂં”
“તું અલ્યા કોણ ને કોને વળગી રહ્યો,
વગર સમજે કહે મ્હારું મ્હારું”
“તું તારું આપ સંભાળ્ય રે આત્મા,
આપ સંભાળે તો બ્રહ્મ લાલે”**

સત્સંગના માધ્યમથી બુદ્ધિની જડતા દૂર થાય. બીજો લાભ વાણી સત્ય બોલતી થાય. બોલો આપણે

સાચું બોલીએ છીએ કે ખોટું ? પહેલા સાચું જ ખબર નથી તો શું થાય ? કે આપણે કેટલાય વર્ષોથી સાંભળતા આવ્યા છીએ એનાથી શું લાભ થાય ? ખોટું બોલી ગમે તેટલા રૂપિયા ભેગા કરીશું પણ સાથે કેટલા આવશે ? એ કાંઈ સાથે આવશે નહિં, પણ વાણી સત્ય બોલે તો કેટલો લાભ ? કે બુધ્ધિથી દેહને આત્મા માનવો, કરોડો ગાયોને માર્યા જેટલું પાપ છે. તો બુધ્ધિથી આત્માને હું માનવું એ જ સત્ય છે. તો તેનાથી ભૂતકાળમાં પૂણ્ય થયું નથી અને ભવિષ્યમાં પૂણ્ય થવાનું નથી. એટલું પૂણ્ય મળે છે. પણ સાચું બોલતા નથી. અમે પટેલ અમે શરીર અમે ધનવાન, ગરીબ એમ બોલીને શરીરની ઓળખાણ આપીએ છીએ. શરીર પોતાનું છે કે પાંચ ભૂતનું પારકું ? હનુમાનજીને ભગવાને પૂછ્યું તમે કોણ છો ? તો હનુમાનજીને ભગવાને પૂછ્યું તમે કોણ છો ? તો હનુમાનજીએ ભગવાનને કહ્યું શરીર દ્રષ્ટીથી પૂછતા હોય તો હું તમારો દાસ સેવક છું ને જીવ દ્રષ્ટિથી પૂછતા હોય તો તમારો અંશ છું. શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતામાં ભગવાન કહે છે હે અર્જુન મારો જ અંશ એ જીવ છે. તત્ત્વથી પૂછો તો તમે એવો જ છું છું. જીવ બ્રહ્મથી જુદો નથી. કેવળ ઉપાધી છે. ઉપાધીથી જીવ જુદો છે, આકાશ અને ઘટાકાશ (ઘટમાંનું આકાશ) એક છે. કારણ ઘટને લીધે ઘટાકાશ છે. પણ જો ઘટ ફૂટી જાય તો મહાકાશમાં ભળે છે એમ જીવ માટે સમજો, ગુરૂગીતામાં ભગવાન શંકર પાર્વતીને કહે છે.

**“ભિન્ને કુંભે યથાકાશસ્તાત્મા પરમાત્મનિ,
તથૈવ જ્ઞાની જીવાત્મા પરબ્રહ્મણિલીયતે.”**

હે પાર્વતી ભિન્ન કુંભ ફૂટી જતાં આકાશમાં મળી જાય છે. તેમ જીવ અને દેહ દ્રષ્ટિથી ભેદ છે પણ તત્ત્વથી કોઈ ભેદ નથી. એમ ભગવાન, હું અને તમે એક છે. નદીનું ગંગાજળ અને લોટામાં પણ ગંગાજળ છે. ઉપાધીને લીધે લોટાનું ગંગાજળ છે. એ રીતે આત્મા અને બ્રહ્મ એક છે. જીવ આત્મા સત્, ચિત્, આનંદરૂપ છે. એવું બુધ્ધિની અંદર દ્રઢ થાય તો વાણીથી સત્ય બોલતા થાય.

પરમાત્મા અને તમે એક જ છે. કોઈ ભેદ નથી. દેહ દ્રષ્ટિ-અધમ દ્રષ્ટિ છે. જીવદ્રષ્ટિ, મધ્યમદ્રષ્ટિ છે. તત્ત્વ દ્રષ્ટિ ઊંચી દ્રષ્ટિ છે. મન ઉન્નત બને તો બ્રહ્મદ્રષ્ટિ પ્રાપ્ત થઈ શકે. જીવ પાપ અને પુણ્યની મુક્ત થઈ શકે

નહિ. પાપ રહિત થવા માટે પુણ્યકર્મ કરવાથી મુક્ત થઈ શકાય નહિ. પૂણ્યના ફળ ભોગવવા રહેવું પડે. પૂણ્ય છે એ સોનાની સાંકળ છે. પાપ લોઢાની સાંકળ છે. તો પાપ અને પૂણ્યથી મુક્ત થવાને માટે હું અકર્તા છીં એવું બુધ્ધિમાં દ્રઢ થાય તો આત્મા અકર્તા છે. જો કર્તા થશો તો પણ ભોગવવું પડશે. એટલે આત્મા પાપ કે પુણ્ય કાંઈ કરતો નથી. આપણે નથી કરતા છતાં કર્તાપણાનો ટોકરો બાંધીને ફરીએ છીએ એટલે બંધન થાય છે. જે કર્મ થાય છે તે પ્રકૃતિના ગુણ પ્રમાણે થાય છે. સારા-મોળાને મિશ્રિત થયા કરે છે પણ,

હું કરું હું કરું એ જ અજ્ઞાનતા,

શકટનો ભાર જેમ શ્યાન તાણે.

પણ હું કાંઈ કરતો નથી તો મુક્ત છે.

કર્તાપણાનો અહંકાર થાય તો બંધન છે. ભૂખ અને તરસ શરીરના ધર્મો, સુખ-દુઃખ મનના ધર્મો છે. સંસારના થોડા પદાર્થ મળે ત્યાં આનંદમાં આવી જઈએ. અમારા જેવું કોઈને સુખ નથી અને દુઃખ આવે તો કહે અમારે ખૂબ દુઃખ છે. પણ આત્માને તો કાંઈ સુખ કે દુઃખ છે જ નહિ. સુખ આવી ગયું. આવીને ગયું. લાડવા ખાઈને મજા આવી ગઈ. તો આવીને ગઈ. વિષયનું સુખ એ તો આવવાવાળું છે તે જવાવાળું પણ છે. તે સુખ સાચું નથી. જે શાશ્વત સુખ છે એ પોતાના સ્વરૂપ આત્મામાં છે. જો સત્સંગના માધ્યમથી દ્રઢતા થાય કે હું આત્મા છું. હું અકર્તા છું તો તમને કોઈ પણ બંધન નથી. કેવળ અજ્ઞાનને લીધે ભ્રાંતીથી પોતાને બંધાયેલો માને છે, આત્મા અભોક્તા છે. કંઈ ભોગવતો નથી. એને માટે પાપ અને પૂણ્યથી મુક્ત રહે છે, એને માટે પ્રસન્ન રહે. તમારા સ્વરૂપમાં આનંદમાં રહો, એકરૂપ રહો, હું આનંદ સ્વરૂપ છું નો અનુભવ થાય તો.

“આનંદ કો ઘર પાયો,

અબ મોઢે આનંદ કો ઘર પાયો.”

જે આત્મા આનંદ આનંદનો ભંડાર છે. જેને પોતાના સ્વરૂપમાં આનંદ છે એ સદા પ્રસન્ન ચિત્ત રહે. તેની ત્રણ લોકમાં કિર્તી રહે. ધ્રુવ પ્રહલાદ જેવા ધાવ તો પરમાત્મા કિર્તી ગાય. નરસિંહ મહેતા, મીરાંબાઈ જેવા ધાવ. પણ જગતના સ્વાર્થી જીવો ક્યાં સુધી તમારી કિર્તી ગાય છે અનુભવ કરો. રોજ નાસ્તા કરાવો. ખાય ત્યાં સુધી સારો કહે અને ખવડાવતા બંધ ધાવ પછી શું

કહે ? તૂટી ગયો. તમારાથી દૂર જતાં રહે અને જ્યાં જ્યાં કરો ત્યાં સુધી જ કિર્તી. જેમ કે ભાવનગરમાં કરો તો ભાવનગર પૂરતી જ પણ પ્રહલાદ, ધ્રુવની જેમ પરમાત્માનું શરણું સ્વીકારી લો પછી ત્રણ લોકના નાથ કિર્તી ગાય. પછી જગતના લોકો કિર્તી ન ગાય તો શું થાય. મીરાંબાઈને આખું જગત જાણે. વર્ષો સુધી જાણે. પણ આપણને ત્રીજી પેઢી સુધી જાણે પછી સાતમી પેઢીએ કોઈ ઓળખે પણ નહીં. દીકરો માં માં ક્યાં સુધી કરે ? વહુ આવે ત્યાં સુધી પછી બીજા કહે માં ને, તમારો નો રઘો વહુનો થઈ ગયો તો દીકરો પહેલા પણ તમારો ન હતો અને અત્યારે પણ નહિ એટલે જગતમાં,

**“કોઈ કોઈનું નથી રે કોઈ કોઈનું નથી રે,
નાહકના મરો બધા મથી મથી રે....
કોઈ કોઈનું નથી રે....”**

તો પરમાત્મા એક જ પોતાના છે પણ આપણે કોને પોતાના માનીએ છીએ ?

**“મારા ભવન, મારી ભામીની,
મારા સૂત પરિવાર.”**

જ્યારે મીરાબાઈએ કહ્યું કે,

“મેરે તો ગિરધર ગોપાલ દૂસરો ન કોઈ”

તો આપણે કોને આપણા માનવા ? ભલે વહેવારમાં માનવા હોય તો માનજો. પણ અંતરથી પરમાત્માને જ પોતાના માનજો.

ક્યારેક કિર્તી કરવા જતાં અપકિર્તિ થઈ જાય. સ્વાર્થી જીવો ક્યારે કિર્તી ગાય, ક્યારે અપકિર્તી ગાય તેનું કાંઈ કહેવાય નહીં પણ પરમાત્માના શરણે જે જાય તેની કાયમ કિર્તી ગવાય છે. તો માનવ જન્મનો લાભ લઈ સત્સંગના માધ્યમથી ગુરૂના શરણે રહી પરમાત્મારૂપ બની શકાય છે.

ભજન

રજુ. રમીલાબેન ગોરધનભાઈ ગાબાણી
(પીપળીયા)

- ગુરૂનાં રખવાળા એને કોઈ શું કરે,
કોઈ શું કરે ગુરૂ રક્ષાયું કરે,
ગુરૂનાં રખવાળા...
૧. સુરજને તો નીત્ય સવારે ઉગવું તો પડે,
જીવના જતન માટે તપવું તો પડે,
નિત્ય સવારે ઊગી સાંજે આથમવું પડે, ગુરૂનાં...
 ૨. માટલા કુંભાર ઘાટે ચાકડે તો ચડે,
ઘાટ ઘડવા ટીપણીએ એને ટીપાવું પડે,
પાકા છે કે કાચા પ્રમાણ દેવા તો પડે,
પાકું થાવા નીભાડમાં સળગવું પડે, ગુરૂનાં...
 ૩. કપાસીયાને કપાસ થાવા ઉગવું તો પડે,
ઉગતા પહેલા ધુળમાં એને દટાવું પડે,
ઘોળુ થવા પીંજણીએ જઈ પીંજાવું પડે, ગુરૂનાં...
 ૪. જારને અજાર થાવા ઉગવું તો પડે,
કહડા એને માંથા વેગે કાપવા તો પડે,
ઘોળું થાવા ખળામાં જઈ ખુંદાવું પડે, ગુરૂનાં...

૫. ચંદનને જંગલમાં જઈને ઉગવું તો પડે,
ચંદનને ચંદનની ફોરમ આપવી પડે,
તીલક થવા પથ્થર સાથે ઘસવું પડે, ગુરૂનાં...
૬. વાસને ડુંગરમાં જઈને ઉગવું તો પડે,
કાતળીયે કાતળીએ એને કપાવું પડે,
વાસળીનાં સૂર પુરવા વીંધણીયે વીંધાવું પડે, ગુરૂનાં...
૭. વાટને આ વાટ થવા વણાવું પડે,
દુનિયાના અંજવાળા માટે જગવું તો પડે,
સીધું રહીને જ્યોત્તિ થઈને જલકવું પડે, ગુરૂનાં...
૮. ઘડવૈયો છીલાને ઘડે ઘાટ તો ઘડે,
ઘાટ ઘડવા ઘણના ઘા જીલવાતો પડે,
મુરતી થઈને મંદિરમાં જઈને પુંજાવું પડે, ગુરૂનાં...
૯. સોનાને આ શુદ્ધ થાવા ઓગળવું પડે,
ઘાટ ઘડવા તાતણીએ એને તણાવું પડે,
નારીના આભુષણ થઈને ટીંગાવું પડે, ગુરૂનાં...
૧૦. બાળક માને ઉદર વસે પ્રાર્થના કરે,
શીશુ થઈને નવ માસ ટીંગાવું પડે,
પ્રસુતીની પડી માં બાળક ખમે, ગુરૂનાં...

આથી સર્વે સેવક ભાઈઓને જણાવવાનું કે શ્રી માધવ ગુરુકુળના દ્રષ્ટિ શ્રી કાળુભાઈ એ. કોશિયા તેઓશ્રીએ આપણા માસીક મેગેઝીન (વેદ રહસ્ય) ને ધમધમતું બનાવવા ૩૭૫ આજીવન સભ્યો બનાવ્યા. જેવોશ્રીએ અથાગ મહેનત કરી તો આ એક પ્રેરણા લેવા પાત્ર છે કે આપણે કમ સે કમ જે સેવક આજીવન સભ્ય ન હોય તેને થવા અને જેને ખબર હોય કે આ સેવક વેદ રહસ્યના આજીવન સભ્ય નથી તો તેને આજીવન સભ્ય થવા પ્રેરણા કરે અને જેની પાસે સગવડ હોય તેને પોતાના ખર્ચે કમ સે કમ પાંચ આજીવન સભ્ય બનાવવા આપણને તંત્રીશ્રીએ ઘણી વખત તીથીઓમાં કહ્યું છે તો તેમાંથી એક જ એવા સેવકે સાંભળ્યું અને પૂજ્ય સ્વામીજીની સેવા માનીને ગુરુના ઋણમાંથી મુક્ત થવા આ કાર્ય ઉઠાવીને ત્રણ જ મહીનામાં ૩૭૫ આજીવન સભ્યો બનાવ્યા તો સર્વે સેવકભાઈ ધ્યાન આપે કે જે આજથી ૩૭ વર્ષ પહેલા પૂજ્ય સદ્ગુરુવર્ય સ્વામીજી મહારાજશ્રીએ નવી પેઢીનો વિચાર કરીને આ પુસ્તિકા પ્રગટ કરી અને સર્વે સેવક આનો લાભ લે પણ આજે ૩૭ વર્ષમાં ૩૭૦૦ સભ્ય પણ બન્યા નહીં. તો આ એક આપણી કમજોરી (નબળાઈ) કહેવાય માટે ખાસ સેવકને તો આજીવન સભ્ય થઈ અને વેદ રહસ્ય મંગાવવું જ જોઈએ. રૂ. ૧૫૦૦/- ના તો એક મહીનામાં માવા ખાઈને શરીર બગાડે છે પણ રૂ. ૧૫૦૦/- ભરીને વેદ રહસ્ય મંગાવી શકતા નથી અને કાર્યક્રમ માટે બીજા સેવકને અથવા પુજ્ય સ્વામીજીને ફોન કરે કે પુજ્ય સ્વામીજીનો શું કાર્યક્રમ છે તો આપણને શરમ આવવી જોઈએ. કાર્યક્રમ પુછતા તો દરેક ગામના પાંચ યુવનોએ ભેગા મળી પોત પોતાના ગામમાં સર્વે કરે અને એક લીસ્ટ સેવક ભાઈનું બનાવે. ફોન નંબર સાથે તેમાં કેટલા આજીવન સભ્ય છે અને કેટલા નથી અને જે આજીવન સભ્ય સ્વર્ગ વાસ થયેલ હોય તેના નવા આજીવન સભ્ય થવા નમ્ર વિનંતી.

ખાસ નોંધ : ઉજજૈન જે સેવકભાઈઓએ ભુમિદાન લખાવેલ છે તેઓશ્રીને વિનંતી કે લખાવેલ રકમ યાણોદ અથવા સુરત શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ ઉદયનગર-૧, કતારગામ રોડ અથવા શ્રી કેશવભાઈ ગીગાભાઈ ભરોડિયા (પાલડીવાળા) ને જમા કરાવી રસીદ મેળવી લેવી. (કેશવભાઈ - મો. ૯૮૨૪૧ ૮૧૩૭૬)

પ.પૂ. સ્વામીશ્રી હરિહરાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્યનો ચાતુર્માસ કાર્યક્રમ

◆ મંગળવાર તા.૧૯/૭/૨૦૧૬ થી શુક્રવાર તા.૧૬/૮/૨૦૧૬ સુધી હરિદ્વાર.

દૈનિક કાર્યક્રમ

◆ સવારે ૫.૩૦ થી ૬.૧૫ શ્રી ગુરુગીતા પાઠ, ૬.૧૫ થી ૭.૧૫ સ્વાધ્યત્મક સત્સંગ, વિષય - ઉપનિષદ

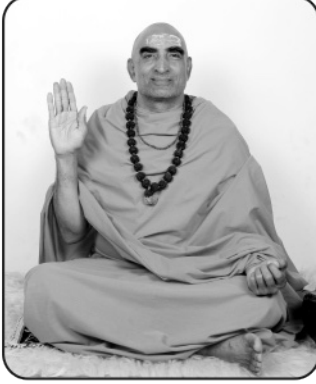
◆ સાંજે ૫.૩૦ થી ૬.૩૦ - પ્રવચનાત્મક સત્સંગ, વિષય - શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા
૬.૩૦ થી ૭.૩૦ - આરતી, પ્રાર્થના તથા શ્રી શિવ મહિમ્ન સ્તોત્ર

◆ શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ દક્ષ રોડ, જગજીતપુર, કનખલ, હરિદ્વાર, ઉત્તરાખંડ. ફોન : ૦૧૩૩૪ ૨૪૬૬૭૫, મો. ૯૪૧૧૫ ૦૧૬૮૨

વેબસાઈટ : www.omshreemadhavanandji.org

❁ સત્સંગ સમાચાર પરમ પૂજ્ય મહામંડલેશ્વર સ્વામીજી મહારાજશ્રીનો કાર્યક્રમ ❁

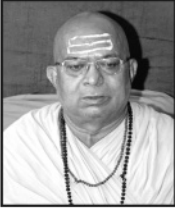

- ❖ અષાઢ સુદ ગુરૂ પૂર્ણિમા સં. ૨૦૭૨ મંગળવાર તા.૧૯-૭-૧૬ થી ભાદરવા સુદ પૂનમ શુક્રવાર તા.૧૬-૯-૧૬ સુધી ચાણોદ ધામમાં બીરાજશે.

:: ચાતુર્માસ દરમ્યાન નિત્ય કાર્યક્રમ ::

- ❖ પ્રાતઃકાળ - ૪.૩૦ કલાકે નર્મદા સ્નાન.
- ❖ સવારે - ૬.૦૦ કલાકે શ્રી ગુરૂગીતાનો પાઠ તથા પ્રવચન.
- ❖ સાંજે - ૪.૦૦ થી ૬.૦૦ કલાકે શ્રીમદ્ ભાગવત કથામૃત સત્સંગ.
- ❖ સાંજે - ૬.૦૦ કલાકે આરતી - ઘોળ - પ્રાર્થના.

શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ, મુ. ચાણોદ, તા. ડભોઈ, જી. વડોદરા. ફોન. ૦૨૬૬૩ ૨૩૩૩૬૨

પ.પૂ. સ્વામીશ્રી ભુવાનંદ સાગરજી મહારાજ વેદાન્તાચાર્યનો કાર્યક્રમ

- ❖ તા. ૧૯-૭-૨૦૧૬ થી તા. ૨-૮-૨૦૧૬ સુધી - ગામ વિરતા.
- ❖ તા. ૩-૮-૨૦૧૬ થી તા. ૧૮-૮-૨૦૧૬ સુધી - ગામ પીપળીયા.
- ❖ તા. ૧૯-૮-૨૦૧૬ થી તા. ૧-૯-૨૦૧૬ સુધી - ગામ દડવા.
- ❖ તા. ૨-૯-૨૦૧૬ થી તા. ૧૬-૯-૨૦૧૬ સુધી - ગામ ભીંગરાડ.

પ.પૂ. શાસ્ત્રીશ્રી સુરેશ્વરાનંદજી મહારાજનો કાર્યક્રમ

- ❖ તા. ૧૯-૭-૨૦૧૬ થી તા. ૧૬-૯-૨૦૧૬ સુધી ચાતુર્માસ દરમ્યાન સુઘડ રોકાણ કરશે.
- ❖ સવારે ૬.૦૦ કલાકે શ્રી ગુરૂગીતાનો પાઠ.
- ❖ સાંજે ૫.૦૦ થી ૬.૦૦ કલાકે શ્રીમદ્ ભાગવત ઉપર મનનીય પ્રવચન.
- ❖ રાત્રે ૮.૦૦ થી ૯.૦૦ કલાકે ભગવત ગીતા - સત્સંગ.
- ❖ સ્થળ : આંતર રાષ્ટ્રીય શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ, નર્મદા કેનાલની બાજુમાં, કોબા સર્કલ,

મુ. નભોઈ, તા. જી. ગાંધીનગર (અમદાવાદ).

આથી અમદાવાદ તથા આજુબાજુના ગામના ભક્તો સત્સંગનો લાભ લેવા પધારશોજી.

પ.પૂ. સ્વામીશ્રી બ્રહ્માનંદ સાગરજી મહારાજનો કાર્યક્રમ

- ❖ તા. ૩-૮-૧૬ થી તા. ૨-૯-૨૦૧૬ સુધી સિધ્ધપુર જનાદર્ન તીર્થ આશ્રમમાં રોકાણ કરશે.
- ❖ સવારે ૬.૦૦ કલાકે શ્રી ગુરૂગીતાનો પાઠ.
- ❖ સમય : સવારે ૯.૦૦ થી ૧૧.૦૦ કલાકે.
- ❖ સમય : સાંજે ૩.૦૦ થી ૬.૦૦ કલાકે.
- ❖ સાંજે ૮.૩૦ કલાકે પ્રાર્થના.

॥ ॐ श्री सखिदानंदाय नमः ॥ ॥ ॐ श्री परमात्मने नमः ॥

स्वामी श्री अण्डानंद सागर ओज्युकेशन एन्ड मेडिकल चेरीटेबल ट्रस्ट

सत्यं वद

श्री माधवानंद आश्रम

धर्मं चर

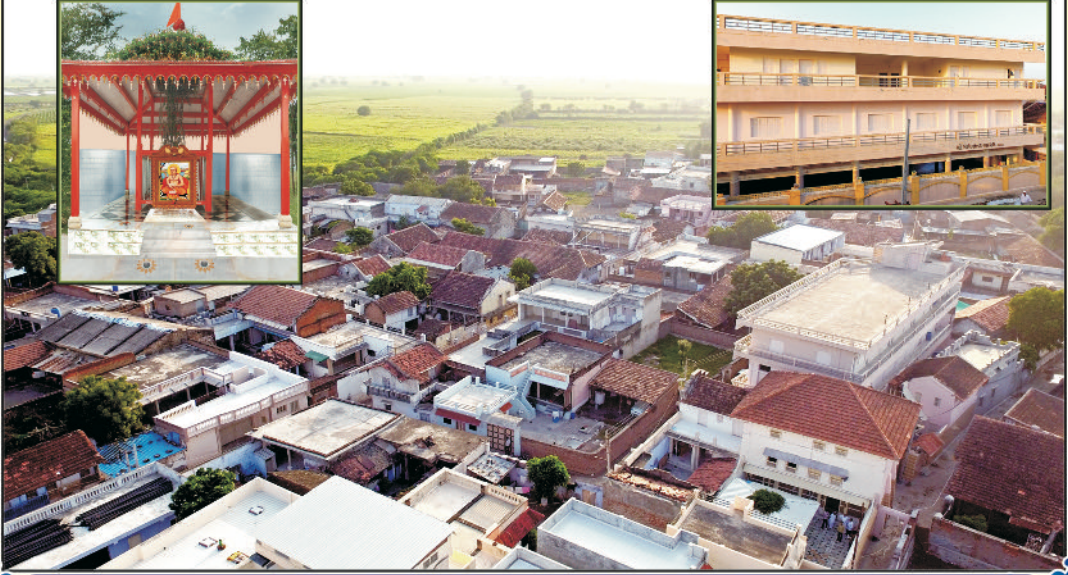
प्रज्ञानंदाह (लघुवेद) * तत्त्वमसि (लघुवेद) * अथमात्माह (लघुवेद) * अदंदाहस्मि (लघुवेद)
अध्यक्ष : परम पूज्य श्री १००८ महामंडलेश्वर स्वामी श्री जगदीशानंद सागरजु महाराज वेदान्ताचार्य
:: सद्गुरुपर्य श्री :: "श्री माधवानंद आश्रम", वेड-कराडा गाम, तापी जिनारे, सुरत.

परम पूज्य श्री १००८ महामंडलेश्वर स्वामी श्री जगदीशानंद सागरजु महाराज वेदान्ताचार्य विदेशी यात्रा पूर्ण करीने ता. १७/०७/२०१६ रविवारना शुभ दिवसे सुरत शहेरना सेवक भाई जहेनोने दर्शन आपी आशिवर्चन आप्या हता.

REGISTERED UNDER RNI NO. GUJ.GUJ/2000/2499
LICENCE VALID UP TO 31/12/2016
POSTAL REGI. NO. SRT-771/2014-16
POSTED AT SURAT RMS ON 5th OF EVERY MONTH

Printed Book

:: આકર ધામનું સૌંદર્ય ::
પરમ પૂજ્ય પ્રાતઃસ્મરણીય સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ શ્રી ૧૦૦૮ સ્વામી શ્રી માધવાનંદજી મહારાજશ્રીની સમાધી
સ્થળ : મું.આકર, તા. ઘંધુકા, જિ. અમદાવાદ

BOOK POST

પૃષ્ઠ ૨૪

If Not Delivered Please Return To :-

: મુખ્ય કાર્યાલય :

શ્રી સચ્ચિદાનંદ સેવક મંડળ

“વેદ રહસ્ય કાર્યાલય”

શ્રી માધવાનંદ આશ્રમ, ઉદયનગર-૧,

કતારગામ રોડ, સુરત-૩૯૫ ૦૦૪.

ફોન નં.:— ૦૨૬૧ ૨૫૩૪૬૧૦

Published by Laxmanbhai Jerambhai Sonani on behalf of Sachchidanand Sevak Mandal Printed by Ishvarbhai Dhanjibhai Golakiya at Parth Print Point, 1-Basement, Shreeji Awas, Mangadh Chowk, Mini Bazar, Varachha, Surat (Gujarat) and Published form Sachchidanand Sevak Mandal, Madhvanad Ashram, Uday Nagar Society-1, Katargam Road, Surat. Editor- Devrajbhai Valjibhai Vaghasiya.

Price per Copy Rs. 50/-